
* Res. 4° *
* M. med *
* 296 *
* 13 *

13

R

40 Mat. med. 296(13)

46
D. BALTHAS. LVDOVICI TRALLES

SERENISS. DVC. SAXO-GOTHANI CONSILIARII ET

ARCHIATRI; ACADEMIARVM, CAESAR. NAT. CVR.

ADIVNCTI, ET ELECT. BAVARICAE SOCII,

PRACTICIQVE VRATISL.

A D

ILLVSTRIS VIRI

CHRISTIANI GOTTLIEB LVDWIGII

FACVLT. MED. LIPSIENSIS DECANI ETC.

Disquisitionem de Vi Opii Cardiacæ

ADVERSARIIS MEDICO - PRACTICIS

INSERTAM

R
HVMANISSIMA RESPONSIO.

VRATISLAVIAE

SVMPTEBVS IOANNIS ERNESTI MEYERI

1 7 7 1.

D. B. T. H. A. S. L. V. D. O. V. I. C. I. T. R. A. N. S. L. A. T. I. O. N. E. S.

SENTENCES, DECISIONS, AND ORDERS OF THE COURT OF APPEALS.

IN THE SUPREME COURT OF THE STATE OF NEW YORK.

ALBANY: J. B. LIPPINCOTT & CO. 1880.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

1880.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK.

Nunquam animo excidet gratissima memoria illius Itineris, quod ante tres annos, euocatus Gotham feci, ad SERENISSIMAM DVCEM, *Viraginem magnanimam, pientissimam, doctissimam, clementissimam, omnibus bonis charissimam; Virtutum eminentissimarum Exemplar; Summorum in Europa Hominum, Magnorumque Suorum Necessariorum Decus; Vxorem incomparabilem; Matrem dulcissimam; Aulae Delicium; Litterarum Fulcrum; Subditorum Tutamen, Miserorum Asylum.* Acutissimum et infandum dolorem renouo, impotentiae Artis salutaris reminiscens, quae TANTAM HEROINAM ab Eruditissimo meo SVLTZERO, et me, cum eodem fideliter et amice in Eius salutem conspirante, Mortis faucibus, in qua tota iam haerebat, eripi haud fuit. Mihi tum insigni Gratia a SERENISSIMO DVCE, Domino meo clementissimo, PRINCIPIBUS FILIIS,

et PRINCIPE FILIA dimisso, et immeritis honoribus exornato, Vratislauiamque iterum petenti, comites anxios sensus ad tempus nonnihil obtudit *Alma Mater Lipsia*, ad quam Medicinae sacris initiandus ante hos 40. annos me receperam, nunc grato animo, quod vix vnquam expectassem antea, a me iterum salutata. Videbar mihi denuo ingressurus Eruditissimorum Virorum Auditoria, ita namque viuaciter pristinorum studiorum, vitaeque academicae sine labe exactae ratio recens prorsus, oculis meis obuersabatur. Sed DEVM *immortalem*! ne vnus quidem fidissimorum Praeceptorum supererat amplius! Desierant rebus humanis interesse SCHACHERI, ETTMULLERI, WALTHERI, PLATNERI, QVELMALZII, HEBENSTREITII, RICHTERI, MULLERI, et reliqui omnes, e quorum sapientissimo ore olim pependeram, atque saltem licitum erat accedere ad sacros placidis eorum Manibus Cippos, refricataque nunquam intermorum meritorum, et in me collatorum beneficiorum memoria, mollissimum cubitum pretiosis mihi cineribus ossibusque apprecari.

Vna tamen eademque satis magna Lipsiae me expectabr felicitas, vinculum amicitiae neſtendi cum immortalibus Viris GELLERTO et WINCKLERO, quos iam abiturientes ex hac vita, viuos tamen adhuc vidisse, brachiisque extensis et sincero corde amplexum esse, donec vixero, gloriosum mihi sum habiturus.

At non minor voluptas mihi enata est ex conspectu, colloquio, familiaritate, hospitio, Celeberrimorum Virorum PLAZII, POHLII, BOSII, et quem Decanum spectatissimum primo loco nominare debebam, Ill. LUDWIGII. Vix verbis ex-
primo

primo quam dulce, quam iucundum mihi fuerit, cum Veterano hoc a studiorum primordiis Amico, nouum quasi foedus inire, aut saltem antiquum denuo confirmare, et ad urnam sacrum esse iubere.

Confabulabamur inuicem, ut de variis ad materiam Medicam et Praxin spectantibus agumentis, ita et de Opio; de cuius virtute cardiaca disquisitionem paulo ante in manuscripto ad me miserat *Vir Eximius*, super quam mea cogitata exposcebat. Rubore perfundor, quod illa diu adeo Ipsi debuerim; eaque propter Is denuo humaniter me prouocauit, in *Aduersariis medico practicis*, quorum Vol. I. Parti III. illam inferi curauit, non quieturus, nisi ego Ipsum in meam sententiam traxerim, vel Ille me in suam. Data ergo fides respondendi tandem liberanda est, atque argumentum quod proposuit, curatius euoluendum.

Placuit *Eruditissimo* huic *Viro*, olim a me assertae virtuti Opii cardiaca a se omnino agnitae et adstructae, hac peculiari disquisitione, limites tamen ponere. *) Postquam ego in libro meo de *Opii Vsu salubri et noxio*, occasione loci cuiusdam in dissertatione *Eius de diarrhoea febrili* exstantis, aliquid humaniter monueram, visum *Ipsi* est, ac si in hoc argumento non eandem prorsus cum eo sententiam fouerem. Cum autem nil discrepantiae inter nos obtinere credam, egoque forte vim Opii cardiacam nondum accuratissime determinauerim, placet iam ipsam iterum considerationi subiicere, atque extra omnem controuersiam locare. Ne vlla idearum et conceptuum oboriatur confusio, notandum ante omnia est, voces remedii *Cardiaci*, *Analeptici*, *Excitantis*, *Cor-*

*) Habetur in *Aduersariis medico-practicis* Vol. I. P. III.

roborantis, Nutrientis, aliquando perinde haberi a Medicis, atque ita vaga appellatione res ipsas, et remediorum effectus inter se commisceri, ut modo hac, modo alia notione ob oculos habita, pugnare inter se reputentur, quae vere non pugnant, si saltem definitum non latius sumatur, quam illius vult definitio. Cardiacum ipsa vi vocis mihi dicitur, remedium agens in Cor, ipsiusque et Arteriarum vires motrices naturales conseruans, tum et magis incitans, ut flumen sanguinis citatiore et fortiore impetu in orbem proiiciatur, quam ante usum Remedii proiciebatur. Hoc sensu, nullo alio, omnino de Opio pronunciari debet, quod sit Cardiacum; atque certe de huius rei veritate adeo persuasus fuit SYDENHAMVS, ut Opium, quod aliquando homini ob chole-ram vehementissimam animam agenti, cum sudore frigido, et pulsu vix micante larga satis dosi exhibuit, *) vnicum pene quod inferum natura datur Cardiacum, declarare non dubitauerit. **) Nolim ego has dotes cardiacas, prae aliis pharmacis, vni opio tribuere, dico autem et repeto, mihi cardiacum haberi id, quod vires vitae praesentes, a quibus propulsus humorum per vasa pendet, ad certum saltem tempus sustentat, et auget.

Supponunt Vires Vitae I. vasa omnia a maioribus ad minutissima nervosa usque, suis liquidis utcunque plena; sine hac liquidorum omnium sufficiente copia, nullus vegetior et incitator circulus possibilis. Ergo quia haec liquida ipso motu circulatorio sensim absumuntur, et excernuntur, supponunt Vires Vitae assumenda alimenta vi viscerum in noua liquida conuersa et conuertenda. Supponunt Vires Vitae II. fibras vasorum motrices firmitate,

*) Operum p. 372.

**) p. 231.

tate, robore et elatere, quibus in liquida promouenda agant, ut-
 cunque praeditas. Supponunt tandem III. actionem vasorum sti-
 mulo suo naturali vel artificiali proritatam. Liquida vitalia, ut
 nullum remedium, nisi simul alimentosum sit, ita et Opium haud
 suppeditat, huic scopo sola culina inseruit. Elaterem fibris Opi-
 um etiam haud praestat, sola hoc faciunt (post nutrientia, elemen-
 ta motu detrita restituentia,) pharmaca terrestria, austera, et ad-
 stringentia. Videndum igitur an stimulo quodam in fibras motri-
 ces agat Opium, hacque sua actione dici mereatur Cardiacum. Id
 in vniuersum verum est, necessario circuli vitalis respectu Opi-
 um aut erit remedium adiaphorum, id est, licet manifeste, et ex-
 tra controuersiam in neruos agat, circulum humorum intactum
 relinquet, et eundem manere sinet, ac erat ante assumptionem; aut
 eum debilitabit et retardabit; aut incitabit et celeriores reddet.
 Prius momentum nemo tuetur, et ita sese habere statuit; igitur
 saltem de secundo et tertio quaeritur. Stant pro secundo adhuc
 hodie nonnulli, de quibus alibi disseram; ego autem tertium con-
 uictissimus vrgeo, et affirmo; neque vlla ratione Opium classi
 remediorum acrium, et aromaticorum, quae stimulo suo circulum
 excitant, addere dubito. Rectissime BERGERVS *) notauit,
 sensus testimonio constare, quod post *Dioscoridem*, *Matthiolum*,
 BELLONIVS edixit, Opium gustu amarum, acre, et calidum esse,
 et aliquamdiu ore detentum linguam et palatum vrere et inflam-
 mare. Quibus effatis adstipulatus BOERHAAVIUS **) Opium
 dixit,

*) Diff. de Vi Opii rarefacien-
 te §. 2.

**) Hist. Plant. p. 362. et Prae-
 lect. ab Ill. Hallero edit. Vol. IV.
 p. 518. 519. 520.

dixit, vrere instar piperis, et in lingua intolerabilem caloris sensum excitare. Neque diffiteri potest cespitans interdum ALSTONVS, *) amarorem Opii nauseabundum, ardorem linguae, palato, labio, inferre, per 15. minuta perdurantem. Sensu gustus itaque destitutus sit, oportet, qui Opium irritante stimulo haud pollere negauerit, quo vasis eorumque villis illato, vere efficit, vt hi in liquida potentius agant, eaque citatiori motu proiiciant. Neque hunc effectum aliter praestat Opium, quam circulum accelerantia vina, aromata, et salia volatilia. Ea saltem inter haec Cardiacum, et Opium Cardiacum datur differentia, vt huius granulum in accelerando et augendo circuitu sanguinis aequae efficax obseruetur, ac vini integer cyathus, largiora aromatum praebia, et salium volatilium integra drachma et amplius, quod inter alios PITCARNIVS †) et MEAD ††) pulchre annotarunt.

Manifestissimam autem sese, palpabilemque et visibilem reddit vis Opii cardiacum, pulsu celeriore et fortiore, calore aucto, rarefcentia liquidis inducta, rubore et turgore vultus, diaphoresi mota, animo audentiore reddito, stimulis venereis illatis, quae phaenomena omnia sine vegetiore circuitu concipi nequeunt; ab omnibus vero remediis circulum incitantibus, sine exceptione aequae producuntur. Velim autem probe pensitetur, me dum Opii vim cardiacam vrgeo, loqui de prima actione eius in circulum vitalem, neque sollicitum esse, de iis, quae deinde hanc primam et immediatam actionem tandem exspirantem, et absolutam,

et

*) Act. edinburg. Tom. V. Part. Animalibus genitis et non genitis
I. Art. XII. Sect. III. §. 19.

†) Diff. de circulatione in ††) de Venenis cap. de Opio.

et finitam, insequantur. Vt in vniuersa Natura, ita et in corpore humano perpetua datur series causarum et effectuum, ita vt aliquis a sua causa exclusus effectus causa euadat alius effectus, hincque iterum vt causa alium excludat, et sic porro. Eapropter facile largior, post Opium assumptum languere posse et solere circulum, non vero antea, quam praegresso eius ad tempus citatiore impetu, debilitatem tandem post se relincente. Id vero solemne est, et obseruatu familiare, ab omnibus quibuscunque sanguinis celeritatem augmentibus et incitantibus. Motu corporis voluntario, cursu, saltatione, fermocinatione, cantu etc. cruoris in orbem itus et reditus increascit; quo magis increuerit, et ultra fueras vires fuerit euectus, eo magis his exercitiis finitis, virtus vitalis lassata offenditur. Non aliter, si quis vino largius epoto cordis et arteriarum fibras fortius agere coegerit, spirituosus illius moleculis ex humorum massa difflatis, is deinde, pulsu teste, circulum languidiorem exhibebit; idem de aromaticis et volatilibus dicendum est. Ipsa acutissima febris ictus cordi perniciosissimos et fortissimos inducens, tandem vbi furere desit, flacciditatem fibrarum contractilium, et inertiam torporemque vitalis motus post se relinquit. Lege quippe microcosmica immutabili sancitum est, vt omnes corporeas vires quomodocunque incitatas languor earum maior minorque constanter excipiat.

Verum enim vero, alia adhuc necessaria consideratio superest, quae cauet, ne cardiacam Opii virtutem non vniuersalem, sed limitatam, et subinde minus talem sese exhibentem, reputemus, quando alias vires in corpore praeter vitales, depressas ab eius usu, nempe in sentientibus viribus torporem et stuporem,

inque motu musculorum voluntario tardam debilitatem obseruamus. Nil torpor hic et languor, etiam actu praesens, derogat Virtuti Opii Cardiacae. Namque heteroclitum hoc pharmacum quod sibi simile in tota rerum natura non habet, ea dote ex partibus eius constitutivis vix explicabili, re ipsa tamen attentis semper obseruabili, pollet, ut dum circularem motum manifeste augeat, vno eodemque tempore motum animale, cum sensu vere debilitet. Scilicet in illum hominem interiorem, ut SYDENHAMO *) vocatur, a spirituum serie et quasi fabrica constantem, aliter prorsus agit vis Opii specifica, quam in illum hominem agit, qui ex vasis rubris componitur. Qui perinde rem sese habere praecipites, et non satis ad phaenomena omnia ab Opio euenientia attenti, crediderunt, multi Clari Viri, eapropter lapsi sunt, quando visa sensus et motus animalis imminutione, fallaci conclusionem etiam motum vitalem circulatorium imminui ab actione Opii autumarunt. Posse vero motus animales ad paralyfin usque esse debiles, et sensus omnes abolitos, motu Cordis et arteriarum non saltem superstite, sed fortius adeo incremente, Apoplexia clarissime docet. Hanc autem praeter alias causas et Opium largius et intempestive exhibitum certo excludere aptum est, quod tum ad oculum monstrat, se irritabilitati cordis nil demere, verum eidem potius velificari, quando fibrarum musculosarum animalium et neruearum sentientium virtus et actio suspensa valde, quin et extincta deprehenditur.

Atque quae haecenus disputavi, et clarius proposui diluendis dubiis ab Ill. LUDWIGIO motis, nostraeque utriusque sententiae

*) pag. 496.

pium, id certe a determinatione multa sanguinis calidioris et rarioris ad caput per vim circuli maiorem pendet. Reliquae Experientiae si non probent vim Opii cardiacam, saltem illam non tollunt, sed eandem esse sinunt, licet motu sanguinis per vim cardiacam aucto, sensus et motus animales haud incitentur, sed potius debilitentur. Aliter nempe in nervos sensui dicatos, et fibras nervosas, ac musculosas motui animali famulantes, quas torpentes et debiles omnino reddit, agit Opium, ac in cor, cuius fibras exstimulat et viuacius agere facit. Experientia *octava* expresse notat, quod Opium sensus obtundat, Experientia *nona*, quod vires motui animali famulantes debilitet. *Decima*, quod somnum inuitet ad apoplecticum vsque quandoque adscendentem; *undecima*, quod insomnia et phantasmata dormientibus inducat, et chronico usu vires ipsius mentis minuat, et turbet; *decima tertia*, quod certas excretiones compescat, sola diaphoresi intacta relicta, quin et aucta; *decima quarta*, quod appetitum destruat; *decima quinta*, quod alui libertatem inhibeat. Quamuis enim horum Phoenomenorum omnium respectu, Opium sit debilitans et nequaquam analepticum, excitans, roborans remedium, tamen non desinit esse cardiacum. Nam sensu et motu animali ad paralyfin abolito, superesse potest et saepe superest, auctior actio cordis; neque apoplecticus sopor eidem aduersatur, sub somno et apoplexia quippe saepius cordis virtus increscit. Porro delirium et fatuitas cerebrum equidem male affectum indigitant, at nil commercii habent cum functione cordis, quae positis illis sanissima et fortissima esse potest. Deinde vei omnibus excretionibus silentibus, superstes, et aucta peripherica vim cardiacam Opii luculenter eloquitur. Tandem ven-

triculo nec appetente nec digerente et aluo occlusa non tamen inhibetur in sua functione cor, et donec fluida in vasis sufficientia non defint, quae virtus remediorum cardiaea supponit, Opium cardiacum esse pergit, eiusque vis incitandi circulum a nulla experientiarum, post vsum eius obuiarum, destruitur, aut minuitur.

Sed sequar vltcrius Celeberrimum LVDWIGIVM de febribus agentem, atque medicamentum febrem excitans non in vniuersum cardiacum dici posse asserentem, cum deprauata mistione humorum existente, moles auctior sanguinis resistat, et in lentis et putridis febribus celer pulsus cum virium deiectione coniunctus sit, atque sic vere turgescencia et resolutio sanguinis cum summa virium prostratione praesens esse queat. Ad haec ego sequentia respondeo. Semper vna ratione in cor et arterias agit Opium vires circuitus sanguinis incitando; semper ergo est cardiacum, ac eousque, vt per se febrem, cuius idea in celeriore sanguinis motu per vasa ponenda est, queat excitare, quod sane plus simplici vice inter aegros versans animaduerti. Vidi Illustrem Foeminam, quae ob mirum dolorem in regione ossis pomi, quem interdum vehementer exasperatum nil compescere poterat quam Opium, sexcentis aliis frustra tentatis, puluillos anodynos id continentes ad granum forte dimidium, semper praesto habebat. Cum aliquando nec me, nec ordinario Medico annuente, intra duodecim horas proprio consilio doloris pertaesa horum quatuor assumsisset, vocatus ipsam inueni febre acuta cum pulsu magno et celeri, anxietatibus, aestu corporis, facie turgida et rubente laborantem, et subinde delira loquentem, quae mala omnia exspirante

tiae amice conciliandae opinor inferuient, et sufficient; cuius bona pace impetrata, quaedam eius notata specialius contueri nunc aggredior.

Quod primo attinet assertum *Celeberrimi Viri* quod Tom. III. p. 265. notasse visus sum, diarrhoeas non nimis dosibus Opiatorum excipiendas esse, quo motubus cohibitis, iterum ad Cardiacae quae vires sustinent, regredi medicus queat, id clarum esse ex antecedentibus reor, Opiata dum motum peristalticum sistunt, aut minuunt, fibrarumque intestinalium sensum obtundunt, ac ita diarrhoeam cohibent, non proinde imminuere vim cordis, sed potius eam augere, quare nisi auctam remissio eius insignis ob exhausta multa fluida sequatur, non opus erit vere sic dicto cardiaco, licet si fluida magnam sui iacturam fecerint, vasa inania implentibus, et collapsa ac flaccida adducentibus et roborantibus, pro sustinendo humorum circuitu necessariis, opus esse possit, cum sine vasis satis suis humoribus plenis et sine vasorum robore naturali praesente, opium vim suam cardiacam exercere nequeat, his duobus autem positis et vires animales deiectae iterum excitantur. Atque hoc ipsum pace amicissimi LVDWIGII tanto certius asserere mihi licebit, quo magis ipse meam definitionem cardiaci remedii suam facit, atque mecum cardiacum vocat, quod efficit, ut vires vitae praesentes sibi consent, vel augeantur.

Quod vis inebrians Opii ut vis inebrians vini animo primo addito, circulo aucto, et calore excitato, deinde nervos debilitet, et torporem ac stuporem sensuum post se relinquat, id sane cum *Vi- ro Doctissimo* certissimum habeo. Etenim non saltem ALPINVS, BELLONIVS, KAEMPFFERVS, sed et alii diu notarunt, acu-

men sensuum internorum et externorum, vimque adeo mentis omnem inde languidam sensum reddi, sed et rerum usus docet, id omne adhuc hodie ab Opio euenire, atque strenuos potatores vini Opio analogi, inebriatione repetita, sibi destruere vires et operationes mentis, atque efficere, vt hae languescant atque hebetentur, et peruertantur mirifice. Id omne autem nil demit virtuti Opii cardiacae. Quod vero ex sententia *Celeb. Viri* inter Experimentias a me adductas, quae Phoenomena a sumto Opio emergentia sistunt, *quatuor priores*, et *sexta* et *duodecima* equidem vim cardiacam Opii probent, *quinta* vero et *septima* et reliquae fere omnes funestos et noxios Opii effectus describentes, eam potius destruant, id quidem minus mihi ita videtur. Experimentia *prima* vim cardiacam Opii, id est, vim motum cordis et arteriarum, adeoque omnem circuitum humorum intendendi, et accelerandi euidenter probat, et extra omnem controuersiam locat. Ab hac Experimentia *prima* vere pendent *secunda*, *tertia* et *quarta*, vt effectus a sua causa, nempe quod Opium accelerato circulo, calorem naturalem augeat, sanguinem rarefaciat, respirationem citatorem reddat. *Sexta* Experimentia Opium animum pacare et exhilarare docens, et *duodecima* Opium stimulos venereos inferre probans, non minus effectus cardiacae Virtutis, nullos credo alios sistunt, vt ipse LVDWIGIVS solide et eleganter iudicat. *Quinta*, quae sanguinem ab Opio copiosius ad caput determinari probat, virtuti illius Cardiacae non repugnat; determinatio enim haec ab actione cordis auctiore, et vegetiore, et rarefactione sanguinis inde oborta proficiscitur. Idem valet de *nona* Experimentia, namque quod temulentiam et torporem et ebrietatem inducat Opium,

rante actione Opii, et datis iugiter nitrosis, et acidis, purgantibusque antiphlogisticis euanescebant. Eandem scenam in foemella hysterica post abusum Opiatorum vere febricitante, me vidisse pulchre memini, pulsu iisdem remediis acidis et nitrosis ad naturalem rythmum reducto. Si autem nunc excluso motu cordis aucto ab Opio, per vim eius cardiacam, sanguis antea abundans in vasis, eminenter turgeat, moleque augeatur, ac prae grande volumen adipiscatur, atque sic rebus iisdem manentibus resistentia maior cordi nascatur, quam quae ab aucta virtute cordis superari queat, saltem tum vi cardiacae Opii vere tali, nimius obex ponitur, qui eousque increfcere potest, vt omnem eius vim cardiacam superet, et adeo causas in cerebro rarefacto sanguine onerato excludat, cordis motum penitus sistentes, et mortem ipsam inferentes. Salua tamen semper erit Opii determinata virtus cardiaca. In malignis Febribus distinguendum puto inter vires animales et vitales, priores languescunt, celerioribus existentibus vitalibus. Sed et hae languentes sub celeritate ictuum, manifesto ab Opiata Theriaca febribus acutis inflammatoriis benignioris indolis adeo alioquin noxia, inualescunt.

Circa ea quae de comparatione virium cardiacarum vini, somni, et Opii habet Vir Illustris, sequentia mihi liceat annectere. Somni virtutem cardiacam eapropter certam esse dicit, quod nutritio nulla sufficiens detur, sine somno, bene pastus homo autem dormiendo melius nutriatur, et expergefactus vim cardiacam somni experiatur. Ego hic meo more seiungo vim somni nutrientem et cardiacam. Cardiaca vere non succedit et existit, nisi adsint in vasis succi ab alimentis assumptis oriundi, hique in sanguinem

nem conuertantur, et ex eo elaboretur liquidum neruosum. Sed his omnibus positis, omnino somnus viuaciorem reddit circulationem, huiusque beneficio melius succedente nutritione, omnibus viribus corporeis prospicit, adeoque et simul cardiacis seu cordi propriis. Vini quoque vis cardiaca supponit vasa vtcunque plena et succos propellendos per hanc vim vere praesentes; dum vero vasa liquidis tenuibus aquosis, vtpote succos omnes satis mirabiles praestantibus, et gelatinam purpuream instaurantibus fluidis satis referta sunt, accedens vinum illa viuacius in orbem coniicit, et cardiacum se esse commonstrat. Mea autem sententia vinum non prima sua actione in corpus, turgescere facit fluida, eorumque motum intestinum auget, et deinde hoc aucto demum progressuum citatiorem praestat, sed ordine inuerso vinum spirituosum suo principio, siue suo alcohole stimulat vasa, vt se fortius et celerius contrahant. Motu autem progressiuo sic aucto, increscit calor, qui motus progressiuus est effectus, quique nullus futurus erat, sine praegresso motu progressiuo, calor autem postea expandit fluida, et eadem, motu intestino auctiore reddito, turgescere facit.

Haec vero saltem intelligenda sunt de iusta dosi vini, homini qui illud capit, conformi; si illa nimia fuerit, nimia etiam euadit vini virtus cardiaca, hacque efficitur, vt capite sanguine obruto oboriatur somnolentia, nerui comprimantur, visque cordis ultra modum primo excitata, tandem languescat, et nouo calcare ad motum indigeat, ex apparatu aliorum cardiacorum desumendo.

Quae de vino retuli, ea et ad Opium apprime applicari debere, crediderim. Dubito valde, an eo deglutito primo turgescat
sanguis,

sanguis, dein vasis a turgesciente sanguine distentis motus progressius augeatur, sicque febris inducatur. Inverso potius ordine statuo, primo ab Opio cardiaco pulsum celeriores reddi, seu febrilem excitari, deinde ab hoc motu progressiuo aucto calorem gigni, hinc turgorem sanguinis produci, motumque eius intestinum intendi. Nullum quippe motum intestinum admitto, nisi eum, qui sit progressiui effectus. Omnia quae sine hoc respectu ad progressium, de intestino sanguinis motu memorantur a medicis, ad hypotheses parum fundatas de efferuescentiis et fermentationibus sanguinis refero, quas inuito Appolline in artem introduxerunt chemici, alta mente reposta tenens quae huc facientia habet BOERHAAVIUS *). Ille nempe in sanguine e vasis sponte erumpente, vel secta vena elicito, antea celerrime per vasa moto, nunquam vel leuissimum signum ullius prorsus ebullitionis, efferuescentiae, fermentationis, motus intestini, aut rarefactionis notare potuit, illo ipso momento, quo circulari desiit. Haec sollicite considerans ab Opio primo motum progressium augeri credo, sine quo praegresso intestinus esset nullus. Aucti motus progressiui diuersos effectus, quos enarrat Celeb. LUDWIG facile admitto, cum hi a dispositione diuersa vasorum, humorumque; ab Idiosyncrasia; atque a diuersa Opii dosi pendeant. Haec si moderata sit, viuaciorem circuitum excitando atque obstacula in vasis ultimis, vel constrictis vel obstructis remouendo, libertatem fluxus vniuersalem restituere potest; vel si grandior sit, atque reiteretur, cerebri compressionem, a congesto ad caput turgente cruore exclu-

*) in Chemia Tom. II. Process. 114.

excludere; principia nervorum grauare; aut eos alia ratione male afficere, omniumque motuum oeconomiam turbare, et peruertere potest, laxitatem solidorum distensione inducendo, in capite quam maxime, quia vasa Encephali respectu aliorum per fabricam naturalem iam laxiora sunt; humorumque dissolutionem et inertiam, adeoque debilitatem vniuersalem post se relinquere. Id quidem omnes BELLONIO sic dicti Opii liguritores experiuntur, inter quos et eos numerare fas erit, qui non proprio motu Opium capiunt, sed a medicis illud nimis deamantibus ad eius frequentem et intempestiuam deglutitionem adiguntur. Egregie vt solet hanc rem explicauit HUXHAM. *) Quolibet in casu, inquit, largae Opii doses magnam relaxationem et vniuersalem efficiunt debilitatem, quam nihil quam noua post aliquod temporis spatium dosis, aut calidum cardiacum leuat: effectum cum liquoribus spirituosis opiata conueniunt, qui temporarium furorem aut stuporem excitantes, debilitate vniuersali, tremore, et maxima spirituum deiectione finiuntur.

Pergo vestigia Ill. LUDWIGII sequens, ad vim Opii aphrodisiacam, neque huius intuitu ab eius sententia alienus sum. Certissimum est, quod prae omnibus aliis aphrodisiacis, quae vnice irritando agunt, et bona liquida largius praesentia sapponunt, ex quibus sperma in testibus elaboratum sit, Opium stimulos venereos vel fenibus clumbibus, tanto magis iuuenili aestu iam aecensis, et in amplexus foemellarum ruere auentibus, inducat; quin ETTMULLERO obseruante, diuturnitati venerei operis procurandae inferuiat. Non minus vero certum est, quod eo fine cre-

brius

*) diss. de variolis, operum Lipsiae editorum Tom. II. p. 132.

brius deglutitum Opium, vt cohabitatio viuidius et frequentius succedat, tandem virile robur eneruet, et languidam venerem inducat, addam adeo plenariam impotentiam. Hoc ipsum autem non in se semper stimulant Opio, quamuis id neruis omnino inimicum tandem fiat, sed potius ob stimulum hunc nimis saepe illatum nimis profusis genitalibus thesauris, exhaustisque liquidis omnium in toto corpore nobilissimis, quae secreta, asseruata, et resorpta e vesiculis vere robur corpori praestant,tribuendum censeo. Namque solo naturali seminis stimulo, sine vlllo medicinali, nimis culta Venus, sat cito saepe fessos et inermes reddit, qui puellis vixerant idonei, et in castris his non sine gloria antea militauerant.

Atque ita me satis perspicue commonstrasse existimo, prima sua actione in cor et arterias, Opium semper, et omnino verum esse Cardiacum. Poteram nunc dicendis finem imponere, non vero peccauero, si imitatus Cel. LVDWIGIVM, occasione ita ferente, monita quaedam adnectam, quorum summum vsum in praxi medica per 38. et quod excurrit annos, saepe saepius expertus sum.

Ac primo quidem cum videam, hodie resurgere iterum inanem sententiam, quam ab eximiis viris, et a me data opera tot argumentis, ex experienciis depromptis, quae in sensus incurrunt, euersam funditus, et deletam credidissem, nempe Opium vim cordis remissiozem reddere, et debilitare, propulsumque sanguinis tardiozem efficere, eo mihi in publica commoda allaborandum est, vt decumanus hic error, qui in theoria tolerari posset, in praxin non influat, in qua sane ingentia mala, tanquam pestilen-

tissima haeresis, excludere aptus est. Postquam Cel. ALSTON et WHYT T ranis in ventriculum Opii solutionem intruserunt, eam in earum venas iniecerunt, haecque amphibia cataplasmatibus Opiatis obtexerunt, atque exinde tardiores pulsuum ictus, et cesantem prorsus circulum sanguinis sese obseruasse affirmarunt, fuisse cum illis medicorum quidam, qui haec experimenta praecipites ad homines traxere, atque et in his Opium retardare vitalem humorum circuitum, contendere non dubitarunt. Inter hos eminare Virum summum Ill. van SWIETEN non sine summo stupore animaduerti, qui fretus vnice Alstonianis et Whyttianis placitis, dum de haemorrhagia, quae abortum minatur, moderanda, et cohibenda agit, *experimenta in ranis capta conuincere videri dicit, *) Opium retardare motum sanguinis circulatorium; atque cum in validis haemorrhagiis profit, ut vita debilissima maneat, rationem patere concludit, quare opiata etiam hoc respectu profint.* Atque hoc magni adeo Viri assertum, ita iniustum et iniquum in me reddidit illum Ill. HAENII obtrectatorem plus quam paganum, GEORGIVM TARTREAU, ut in heteroclitico titulo instructo libello **) pag. 86. quasi e tripode proclamare non veritus sit: *Nonne experientia sola ranae (lepida fane dictio) ab Illustrissimo van SWIETEN Vol. IV. p. 505. relata, praecipuum crassissimi operis Trallesiani de Opio fundamentum omnino euertitur!* Verum et in
recen-

*) Comment. Tom. IV. p. 505, BALTHASARIS LVDOVICI TRALLES, *aduersus ANTO-*
et 506.

*) Ita egregie sonat: GEORGII NIVM DE HAEN *in causa de*
TARTREAU *Physici Episcopa-* *cicutae usu:* cuius tituli sensum
tus Wormatiensis epistola apologetica nemo facile introspexerit.

recentiore dissertatione academica Viennensi *inflammationis the-
riam nouam* exhibente et anno 1767. habita, his cum ranis, non
a ranis institutis experimentis, niti video autorem eius, I A C O-
B V M I O S E P H V M W I N T E R L, nescio an ex propria doctrina
sic sentientem, an a Praeceptoribus suis his principiis imbutum.
Namque applaudens G A L E N O, qui adeo efficaciter vires vita-
les prosternens medicamentum in quarto gradu frigidum decla-
rauit, debilitari omnino cor ab Opio, tardius saltem ac alios mus-
culos, illudque alternos rythmos continuo adhuc redintegrare,
dum alii muscoli iam perfecte ab Opio resoluti sunt, contendit. *)
Nonne vero sic vel se inuito agnoscit, et largitur differentiam
actionis Opii in dinersos motus corporis? Porro mea multorum-
que Celeberrimorum Virorum experimenta, quae adduxi, **)
quod post Opium intrusum animalia exhibuerint vasa encephali di-
stenta et varicosa, tanquam nullius momenti explodit, haec prae-
existere potuisse ratus. Ita namque de omni mutatione corpori
eiusque solidis vel fluidis a pharmaco qualicunque inducta, dicere
licebit, quod ante eius usum iam praeexistiterit. Ita in omnibus
illis canibus a B E R G E R O, M E A D I O, B V C H N E R O Opio
pastis, ut Opii effectus discerent, vasa encephalica sanguine turgi-
dissima et cerebrum tanquam inflammatum, praeexistiterunt ante
exhibitum Opium; ita vultus inflatus et rubore intenso perfusus,
qui apud homines interiorum vasorum statum ad oculum pingit,
quando Opium assumerunt, etiam adfuit, et adfuisset sine deglu-
tito hoc pharmaco. Neque adhuc finis: tandem quippe adeo

C 3

grano

*) pag. 86. seq.

*) Libro de Opio Sect. 1. p. 87 sq.

grano Opii vim stimulantem eam adscripserim, quae a multis libris vini vix expectaretur. De libris nil scripsi, monui vero, ipso BOERHAAVIO *) mihi pollicem premente, Opium parua copia assumtum, idem facere, quod vinum magna; atque prouocaui ad PITCARNIVM et MEADIVM, qui afferunt, actionem vnius grani opii, aequalem esse actioni salium volatilium ad integram drachmam, de quibus certe nemo facile sibi persuaderi patietur, quod circuitum sanguinis retardent. Ergo interim nil moueor iuuenilibus his animaduersionibus, aegrius longe fero, illum nasciturum medicinae Doctorem, qui tantopere pro Opio circulum sanguinis refraenante, militat, eo impudentiae deuenisse, vt magno HALLERO insultauerit. Namque huic grauitur scribenti **): *Monfieur Whytt auroit pu trouver le contraire démontré par son Compatriote Mr. Young minus apposite opposere haud veretur: Quid Patriotismus contra veritatem potest? legit utique Whytt vaga viri asserta, quae experimenta non infringunt. Docui certe libro meo de Opio, nixus experiētiis et experimentis infallibilibus, et nisi omnia me fallunt Whyttianis longe superioribus (namque bene multos Celeberrimos Viros idem mecum expertos, et proinde mecum facientes adduxi) Opium circulum intendere, esseque calidissimum remedium. Deinde alibi ***) expli- caui solide, cur haec experimenta, quae cum ranis facta sunt, ad hominem trahi nequeant; quodque illa nil prorsus probent, fuisse de-*

*) Sect. I. p. 75.

***) Vexatissimo de Inoculatione

**) Reponse à la Critique de Mr. Argumento p. 261. sq.

declaravit Ill. de HALLER, *) pro veritate euicla constanter loquens. Anne vero hoc summam animi leuitatem et iuuerecundiam auctoris dissertationis arguit, frigidam hypothesin de frigido Opii ingenio, coaxante ranarum auctoritate mordicus defendere, et articulate clamantia argumenta, magno numero prostantia flocci facere? Nonne impudens est, YOUNGIO, **) qui ipse, et in proprio suo corpore experimenta faciens, ab usu Opii manifeste faciei tumorem, arque cutis caliditatem et siccitatem persensit, eamque disertis verbis professus est, vaga asserta, quae Whyttiana experimenta non infringerent, friuole tribuere? At non saltem YOUNGIUS cuius WHYTII veritati litauit, sed et alius Edinburgensis medicus, sensu proprio in corpore suo humano edoctus est, effectus Opii, iis quos YOUNGIUS persensit, prorsus conformes. Namque Autor illius dissertationis, quae Edinburgi anno 1764. *de Papaueris usu tam noxio, quam salutari, in parturientibus, et puerperis* habita est, neutiquam illam sententiam fuit amplexus, quam Cl. WHYTT tanto rigore defendere fuit conatus. Disertis potius verbis testatur, Opium per experimenta in semetipso instituta, modica etiam dosi circuitum sanguinis augere, et intendere, calefacere, eaque propter transpirationem, et sudorem mouere, atque quod bene notari velim, hoc omne praestare eodem tempore, quando irritabilitatem aliorum solidorum minuit, et fibras motrices relaxat, et somnolentiam inducit. Eapropter etiam dum securum usum in parturientibus et puerperis ad varia mala leuanda commendat, minus tamen id conferre foemellis plethoricis, et calidioris temperamenti, simul

monet.

*) Physiol. Tom V, p. 608. 609.

**) Cap. III.

monet. Mirari itaque non satis potui, qui fieri potuerit vt anno
sequente Edinburgi aliquis SAMVEL BARD in dissert. *de viri-
bus Opii* contrarium adstruere allaborauerit. Sed clarissime con-
stat scopum vnicum auctoris fuisse, vt tum adhuc viuentis WHYT-
TII asserta meis praeualere ostenderet. Opium retardare mo-
tum cordis BARDIVS existimat; visus nempe sibi est, ab vno
et dimidio grano Opii adsumto pulsuum ictus ab 71. ad 57, et a
70. ad 62 decrecentes observasse in semet ipso. Fateri interim
cogitur ictus in catello ad 124. increuisse. Nonne haec inter se
pugnant? Dicat vero mihi BARDIVS, si Opium in homine cir-
culum retardat, quo animo, quo consilio, quo effectū, SYDEN-
HAMVS *) homini animam agenti cum sudore frigido, et pulsum
vix micantem exhibenti, laudani liquidi guttas 25. propinare,
hancque dosin repetere et augere per intervalla potuit, aegro su-
perstite et cum sanitate in gratiam redeunte. An in hoc aegro
Opium pulsum vix micantem retardando, an excitando operatum
est? Explicet mihi BARDIVS, quomodo RIDLEY **) foemi-
nae inter grauissima symptomata a vomitionibus et deiectionibus
aluinis exhaustae, non obstante pulsus debilitate exhibere potue-
rit, Theriacae drachmam vnam, hanc dosin repetere, circaque
noctem pilulas cum grano vno Opii et dimidio porrigere et mane
insequente pulsum longe fortiozem inuenire. Repetiit RID-
LEY Opium strenue, et tum demum debilis pulsus insecutus est,
quare id omisit, sed pulsus debilitas redeunti diarrhoeae cum sudo-
re frigido magis tribui debet, quam Opio, quod in Theriaca spa-
tio temporis interposito, iterum continuatum est. Explicet mihi

BARD-

*) Operum p. 372.

**) Observationum XXIII.

BARDIVS, quomodo aeger dysentericus Cel. RAMAZZINI, gelidus totus et sine pulsu viuens, a frigido per hypothesein Opio, excalefactus sit? RAMAZZINI equidem *) Opii virtuti diaphoreticae hoc tribuit, quae sane vim circulum depressum incitantem supponit, ergo sine dubio et calefacientem, calido sudore fluente euidenter comprobata. Nemo a me postulauerit, vt hanc veritatem quam saepe saepius per tot annos, quibus inter aegros verfor, a me obseruatam, in se euidentissimam, millenisque experienciis semper eandem inuentam, quod nempe Opium circulum sanguinis certo augeat, et acceleret, caloremque et rarefactionem eius naturali maiorem producat, ponam iterum, et abiurem, atque ranarum palustrium maior mihi cura sit, quam effectuum istorum, quae hominum morbos tractans didici. Siquidem, vt cum ERASMO loquar, ranae tametsi assidue obganniant, oblatrentque praetereuntibus, et odiosum illum cantum iterent sine fine, nemo tamen ad meliora et solidiora attentus inde commouetur. Conuictissimus sum, licet ea felicitas mihi haud contigerit, vt audiuissem BOERHAAVIUM, magnum Virum in eadem versatum fuisse sententia. Ita nempe is docuit suos auditores. *Opium motum animaleminuit, circularem auget **).* *Cardiaca sunt vinum generosum, spiritus vini, spiritus volatiles aromatici, et omnia acria stimulantia, huc etiam pertinet Opium, et alia circulum augentia. ***)* *Monitos velim Opium exhibere volentes, vt antea perpendant,*

*) Operum in 4to p. 201.

**) In Commentario proprio ad aph. 229.

***) Tractatu de viribus remedium cap. de cardiacis.

dant, quod calefaciat †). *Opium parua copia assumtum, idem facit, quod vinum magna ††).* Nolo hic dissimulare, summum aliquem in arte virum mihi litteris humanissimis ad me olim scriptis obie-
 cisse, quod peccauerim testimonia BOERHAVII ex libellis eius spuriiis eo inuito et nesciente editis, desumendo. Verum enim vero sint libelli de viribus remediorum, et commentarii, qui eo inconsulto editi sunt, omnes spurii, mendisque refertissimi; debent tamen suam originem praelectionibus ex ore viri incomparabilis auditis, et calamo exceptis a discipulis pluribus. Habeant sphalmata typographica, habeant vitia contra Grammaticae regulas; integras tamen propositiones alienas non habebunt, e diametro menti auctoris contrariantes, et prorsus peruersa dogmata; ita, vt quando in his libellis a summo BOERHAAVIO pronuntiata verba lego, quod *Opium motum animaleminuat, circularem intendat, quod cardiacis calidis et circulum augmentibus adnumerari debeat*, discipuli eo ita volente scribere debuissent, *Opium circulum minuere, et ad refrigerantium catalogum pertinere*. Id enim quominus mihi persuaderi patiar, cauent plures discipulorum calami, sibi inuicem respondentes, et Boerhaauianae adsertiones vario tempore, varia occasione et loco promulgatae, sibi inuicem similes. Praelectiones in Institutiones, ab Illustri de HALLER collatis pluribus manuscriptis codicibus editae, qui ipse attentissimus et diligentissimus fuit BOERHAAVII auditor, licet sint opus posthumum, non tamen facile vnquam habebuntur spurium. Vol. IV. p. 518. verba inuenio: *Inter aromatum effectus calor eminet, quem lingua percipit, et amaror. Verum vix aliud*
 magis

†) in Comment. ad aph. 610.

††) Hist. Plant. p. 362.

*magis calidum est, et amarum, quam purissimum Opium, adeo acre ut linguae impositum fere intolerabilem caloris sensum excitet, cuti vero ad emplastri modum applicatum vesicas eleuet. Hoc phænomenon quod de Opio adeo calido ut loquitur, recenset BOERHAAVIUS, auctor dissertationis Viennensis de noua inflammationis theoria, *) qui non ignorauit a quo profectum sit, quia eius de frigore Opium frigidissime dictis non respondet, nullo experimento, sed ex speculatione saltem natum esse contendit. Sed ulterius? Vol. VI. p. 246. dicit BOERHAAVIUS, Opium non in vitales, sed in animales spiritus vires suas exercet. et p. 394. Cortex peruvianus verum specificum est, quale Opium in ratione nimiorum motuum, qui ab animali facultate pendent. An omnes has enunciationes idem prorsus dicentes, BOERHAAVIUS placitis aduersas habere, et tot auditores nigrum audiuisse et scripsisse, quando praeceptor de albo locutus est, statuere debeo? Mirari ergo non desino, qui factum fuerit ut Ill. van SWIETEN, cui vni per XX. annos audiendi BOERHAAVIUM inuidenda felicitas contigit, induci sese passus sit, inanibus experimentis Whyttianis, ut ranis hic plus dederit, quam hominibus. Sed (quod illaesa veneratione, quae Tanto Viro debetur, dictum voluerim) passus est aliquid humani, quod a nemine hominum, si vel eruditissimus fuerit, abest. Nempe qui Tom. IV. p. 505. Opium retardare motum circulatorium WHYTIO largitus est, Tom. I. p. 72. claris verbis rectissime pronunciauerat: Quicumque calidum amarorem Opium semel degustauit, facile credet, male frigidam noxam ipsi adscribi, et p. 373. Opio animales motus sopiri, vitales autem augeri.*

D 2

Ex-

*) p. 88.

Extra omnem controuerfiam pofitum eft, Opium hominibus animum addere, vt vinum. Teftes funt orientales populi, qui religione vinum prohibente; potus exhilarantes ex Opio parant, iisque vtuntur — belli tempore, ad pugnam feſe accingentes, vt audaciores fiant. Opium etiam vino ita aequipollet, vt vnum alteri poſſit ſubſtitui, vt fecit IOSEPHVS A COSTA Turcis opium, quod non aderat, defiderantibus, vinum exhibens. Opium vt vinum, et prae hoc, eſt ſummum aphrodiſiacum. Vellem autem nunc vt aliquis me doceret, an id animum addat et Venerem proritet ſanguinis motu retardando orgaſmumque comprimendo, et frigus inducendo. Quis hoc dixerit facile? Nonne nitroſa et acida, quae vtrumque manifeſte praefant, eapropter ſunt ant-aphrodiſiaca? Velim porro vt mihi aliquis exponat, ſi nitroſorum et acidorum et Opii ratione celeritatis ſanguinis minutae, et orgaſmi ſopiti, eadem ſit actio, cur Opium non ingrediatur Catalogum Antiphlogiſticorum? Velim tandem rationem ediſcere, ſi Opium circulum debilitet et iſtus rariores facit, cur per errorem nimia quantitate aſſumpti Opii deleterios effectus, quos inter celerimus et fortiffimus pulſus, turgorque et calor faciei ſemper adfuit, *) poſt vomitorium ſi reiici mature queat, extinguant acida et nitroſa, cur acetum Opii ſit fortiffimum antidotum? Pluribus credo quaefitis eiufcemodi haud opus!

His omnibus vero hucusque diſputatis, nixus ſolidiffimis fundamentis Canonem practicum ſtabilire iure potero: Dum

Opium

*) Vide ALSTON Act. Edinb. Lond. 1763. Part. I, AWSITER Vol. V. Part. I. Artic. XII. Sect. III. An Eſſay upon the effects of Opium p. 195. DOBSON Medical Muſaeum conſiderd as a Poiſon, Lond. 1763.

Opium prima sua et immediata actione in cor et arterias, sanguinemque inibi contentum, est cardiacum, atque circulum accelerat, calorem auget, sanguinemque rarefacit; abstinendum erit sollicite ab Opiatis omnibus, ubi a circulo aucto et accelerato, atque humorum incalescentia et raritate, mala qualiacunque corpus affligerint, ac vitae metuendum est. Igitur in febribus omnibus acutis et inflammatoriis, etiamsi pharmaca opiata requiri a symptomatibus urgentioribus videantur, maxime si haec decenter considerata, ipsi circuitui aucto et sanguinis rarefactioni suam originem debeant, prorsus illa abesse debebunt. Ipse magnus ille ut Anglis audiebat Doctor Februm SYDENHAMVS, *) de febre continua agens, bene expertus de Opiatis testatur, quod fermentationem febrilem, vi atque impetu procurrentem sistere nequeant, etiam in maxima dosi exhibita, quod absolute facere deberent, si vera essent Whyttiana placita. Laudanum eapropter in principio, augmento vel statu febris, ad phrenitidem leuandam, (quae celerissimo motui sanguinis natales suos debet) non prodesse omnino, vel quod saepe accidat, etiam obesse, SYDENHAMVS asseuerat. Atque hunc locum adeo suum fecit Ill. van SWIETEN, **) claris verbis simul dicens: *Opium augere motum vitalem, in morbis autem inflammatoriis iam peccare nimiam velocitatem motus vitalis, unde nunquam tutum esse narcoticorum usum, nisi iam fracto morbi impetu.* Quomodo ergo tantus Vir ab hac vera fide desciscere, et seductus Whyttenianis ac Alstonianis ranis, fraena sanguini iniecta ab Opio animo concipere potuerit, non video. Memoratu dignissimum

D 3

est,

*) p. 83. 82.

**) Tom. I. p. 373.

est, SYDENHAMVM *) dum tria illa nominat, quae praecipue Opium indicent, *vehementem dolorem; vomitum vel deiectionem enormem; et insignem spirituum ataxiam;* de orgasmo sanguinis et celeritate eius aucta prorsus tacere, quam tamen necessario addere debuisset, et vere addidisset, si tanta virtute circulum sanguinis refrænaret Opium. Deinde alio loco de rheumatismo inflammatorio verba faciens SYDENHAMVS notat **): „*Venae sectionem vix pluries quam quater necessariam esse, nisi vel regimen iusto calidius praecesserit, vel medicamenta calidiora aegro, praeter necessitatem fuerint ingesta.* Pergit, quod notari volo: *Quin et anodyna siue paregorica dicta remedia effusorem sanguinis missionem postulant, morbumque figunt, ut non tam facile venae sectioni cedat.*“ Cur quaeso? Nullam ego aliam rationem assequor, quam, quia sunt medicamenta calida, et quod motum sanguinis citatiorem vena secta retardatum, denuo iterum incitent, atque ita iuuamen a venae sectione, quoties ipsi subiungantur, semper eludant. Nonne nunc ex his omnibus iure meridiano clarius est, Opium non per theoriam saltem, et per fauorem hypotheseos, quem mihi in praxi senescenti exprobrare non dubitat Candidatus ille medicinae Viennensis, sed per experimenta practica esse calidum, ea-que propter febribus acutis, et inflammatoriis sanandis ineptum, exacerbandis par, creandisque et exasperandis symptomatibus deleteriis in encephalo et pectore, sine quibus febris vix necat, aptissimum.

Hoc cum ita sit, totus obstupeasco, quando video Illum SYDENHAMVM, ***) qui in febribus continuis ab omnibus calidis

*) pag. 373.

**) p. 347.

***) p. 81. 82;

lidis cardiacis, tumque et ab Opiatis, saltem ante diem 14, cum ante vndecimum nunquam prospere ea adhibita nouerit, dehortatur, et in coniuncta phrenitide vnice ad venae sectionem, clysmata, et remedia refrigerantia confugit, illum inquam SYDENHAMVM, *) in variolis, et earum secunda febre, quae partim est inflammatoria, partim putrida, Opium ad vehementem sanguinis ebullitionem cum calore, consopientiam, ad phrenesin praeoccupandam, si diis placet, laudare. Denuo repeto, non desino mirari, quando animaduerto, illum SYDENHAMVM in ea versari sententia, narcotica et venae sectionem eadem, similique vi ad hos effectus praestandos instrui, quorum tamen duorum remedium e diametro sibi oppositam operationem, peculiari capite CLYOUNG eleganter docuit, **) cum per experientiam saepius repetitam constet, Opium fluida expandere, vasa implere, atque calefacere; venae sectionem autem euacuare, inanire et refrigerare.

Atque quod magis mirum est, eousque in laudibus Opii progreditur SYDENHAM, †) vt si Orgasmus ultra modum efferratur, atque praelarga Opii dos, eiusdem impetum vsque ad 12. horarum spatium subiugare vel sistere nequeat, necessum esse dicat, dictam dosin octaua quaque hora repeti. Ignoscent mihi pii placidique manes Candidissimi SYDENHAMI, si dixero, Opii generosas doses saepeque repetitas, ad sopiendum orgasmum idem praestituras, ac ad restinguendum ignem, oleum generosis dosibus camino infusum. Sciuit SYDENHAMVS ††) laudanum paulo magis calefacere quam Syrupum de Meconio (quem valde inno-

*) p. 190. 191. 192.

**) de Opio, cap. 39.

†) Operum p. 688. et 694. 695.

††) p. 464.

innocentem et plus demulcentem, quam narcoticum esse com-
monstravi, *) constante experientia id docente) quomodo igitur
remedium, quod ipse calefaciens esse declarat, destinare potuit,
adeo necessariae et desideratae refrigerationi? Bene novi, BOER-
HAAVIVM, FREINDIVM, HUXHAMVM, et alios celeberrimos
Anglos, SYDENHAMVM secutos, Opium non minus
pro remedio pene absolute necessario in curatione variolarum,
confluentium praecipue, earumque secunda febre, declaravisse.
At pace tantorum hominum dixerim, omnes hos Illustres Viros,
de vera actione Opii, deque mutatione, quam circulo sanguinis
inducit, non satis fuisse sollicitos, sed id tanquam remedium ano-
dynam et sopiens porrexisse, sine castissimo respectu, quid vere,
et quousque sopiat, dolorumque furias, et aegrorum inquietudi-
nes, variolosum morbum stipantes, praescriptionem eius, ipsis
saepius extorsisse. Dandum vult Opium in suppurationis vario-
larum stadio contra enormes impetus BOERHAAVIVS, **) atque in
Commentario in suos aphorismos ab auditoribus edito,
verba lego: *Iuxta Sydenhamum datur Opii pauxillum, scio, quod
is simul ad venae sectionem recurrat, sed in corpore suppurato est
satis periculi.* Fefellit autem sese BOERHAAVIVS quoad venae
sectionem; nam ante et post eius fata FREIND, HUXHAM et
alii Angli ipseque discipulus eius Ill. de HAEN eam ratam ha-
buerunt, et tantum abest ut sit periculosa, salutiferam potius de-
clararunt, et observarunt. Cur non etiam sese fallere potuit in-
tuitu Opii, quod tantum abest, ut sit salutiferum, ut potius sit
ma-

*) in Epistola mea apologetica ad
Ill. de HAEN p. 29. 30.

**) Aph. 1402.

maxime periculofum. Summam Viri auctoritatem in arte merito venerantur medentes ad vnum omnes, neque tamen fufficit, ad probandam Opii innocentiam, et falubritatem in variolis, fi com-
monftrari poffit, BOERHAAVIUM eo vsum effe. Enormes im-
petus in hoc morbo non ad folum genus neruofum et fpirituum
tumultus referri poffunt, fed accenfa febre fecunda pulfu teftē
fefē exerunt praecipue in rubro vaforum fystemate; ad hos impe-
tus coercendos Opium neutiquam quadrat, quod ad illos priores
confopiendos fummo opere foret proficuum. Exftat elegans differ-
tatio Ienae 1738. a difcipulo quodam BOERHAAVII *Rückero*
habita de dolore febrium acutarum, in qua ne verbum de Opio
legitur. Nonne autem dolor ille grauiffimus fub febre fecunda
variolarum habendus erit pro dolore acuto febrili? Verum eft,
dolor quatenus ab acri pure, vel ichore irritante prouenit, qua-
tenus a cute tenfa oritur, atque quatenus vt talis febrem exclu-
dit anodynum Opium indicat, fed hic dolor non vna eft caufa
febris, verum huic accedit obftructio inflammatoria capillarium,
in omni cutis fuperficie, et in interioribus corporis. Si Opium
dolorem tolleret, neque aliud quid mutaret in corpore, tum prod-
effet, fed quoniam ab eius virtute anodyna vis circulum et calo-
rem augens eft in fe parabilis, huius refpectu nocet. Sed dolorem
febris fecundae focium ne quidem minuere poteft, nam vere nul-
lum dolorem ab arietante violenter in apices arteriofos fanguine
oriundum et exacerbatum mitigat, fed potius auget, nifi fimul
obruo fenforio communi foporem et infenfibilitatem vniuerfalem
inferat. Ego certe bene multis aegris variolis laborantibus per
hos 38. annos medicinam feci, largaque fic occasio mihi enata
E est,

est, ad iuuantium et nocentium actiones attendendi. Arctissimo vinculo amicitiae coniunctus eram, quod inter collegas medicos valde rarum est, Celeberrimo nostro de H A H N, mihi ad vnam desideratissimo, in Praxi medica versatissimo, qui me non saltem vt fratrem, sed vt gemellum suum se amare, mihi saepius professus est, licet circa Opium diuersa sentiremus. Hic si vllus medentum, HECQVETO in hoc argumento multum tribuens, amabat Opium, et pro summa teneritudine animi sui, dolores aegrorum quasi simul eos sentiens, Opiato vespertino toties fugare al- laborabat. Cum communi labore saepius aegris mederemur, ego- que aetate inferior Experientissimum Virum suspicerem, reluclari quandoque eidem nolebam. Vidi vero et ipsum ad lectulos co- mitans, et aliis occasionibus multoties, quam vana sit spes pro- speri effectus ab Opio, si dolor, febris et diathesis inflammatoria sibi iungantur. Audacter itaque pronuncio sequentia, quae si Opium non cesset esse Opium, et variolae suum ingenium non exuant, aeternae veritatis futura conuictissimus scio. Febris se- cunda variolarum a contento in iis pure, vel ichore, et tubulis cu- taneis obstructis pendet. Quo maior variolarum numerus, eo febris vehementior, vt in confluentibus; quo vero haec vehe- mentior, eo minus illam coercebit calidissimum Opium, eoque magis id nocebit, febrem adhuc augendo, aegrumque ita in ma- ius vitae periculum praecipitando. Minuitur hoc periculum, ab Opio perperam dato maius redditum, si venae sectio simul insti- tuatur, diluentia multa et refrigerantia, clysmata talia, et purgan- tia antiphlogistica adhibeantur; durat autem et increscit, si haec simul, aut plane non, aut parcius in vsum vocentur. Quando
autem

autem eorum iuuamen assumpti Opium noxis praeualet, et aeger, qui eo solo, vel in summum vitae periculum adduci, vel et trucidari poterat, eluctetur, tum falso laudes, quae veris et indicatis remediis usurpatis debebantur, Opio cum iis propinato simul, et quod prorsus absolum est, eidem praecipue tribuuntur. Quo benigniores variolae fuerint, quo pauciores, et magis discretae, eo benignior et remissior secunda febris, tumque si alius libera seruetur, Opium est minus noxium, aut aliquando eatenus bonum, quatenus aegro aliquam quietem indulget (quae vehementius ardente febre ab eo nunquam impetratur,) dolores mulcet, desideratumque partium tumorem iuuat, et sustentat. Si febris valde iam ardeat, tantum abest ut phrenesin auertat et tollat Opium, ut potius ad phrenesin usque, eam queat intendere. Nil dicam de Opio tum nocentissimo, quando in confluentibus, cum vel sine phrenesi, angina cum sputo viscido, vel peripneumonica anxietas adest.

Si variolis existentibus paruulis, depressis non eleuatis interstitia sint pallida, et pulsus paruus et debilis, licet simul celer, medici collaudant merito calefacientia, circulumque incitantia camphoram, chinam, volatilia quaeuis, ipsumque vinum, tumque et Opio locus est, quod vero febrem hic necessariam vere inducit, eamque vegetiorem facit.

Nemo hoc ipsum elegantius docuit, et inculcauit Ill. H V X-HAMO *): *In his crudis inquit, ichorosis, et coctione difficilibus variolis, et profuso ptyalismo, ubi cutis pustulaeque pallidae vel luridae, pulsus debilis, urina tenuis aquea; calidiora medicamenta requiruntur,*

E 2

qua-

*) Operum p. 138. Tom. II.

qualia sunt pulu. contrayeruae compositus, myrrha, moschus, crocus, camphora, theriaca, mithridatium, confectio cardiaca, quae in pustulis eleuandis, et materia concoquenda, admodum sunt salutaria, et cum sero lactis cum vino canariensi parato, deglutiri possunt. Hic procul dubio opiata sollicite indicantur, ut theriaca, elixirium paregoricum, vel tinctura thebaica, ast tali dosi, quae aegrotum quietum, haud vero stupidum reddat.

Bene perpendant velim mei Lectores! an haec a practico Viro practice scripta sint, an referenda ad euanidas speculationes, et cerebrinas hypotheses, et medicum Enthusiasmum? Quis hanc sacrae memoriae Huxhamianae intulerit iniuriam! Quodsi autem vera fuerint, et verissima, et experientiis comprobata, quis porro eo audaciae processurus est, ut in variolis illis, quae coctae sunt cum interstitiis rubicundis, pulsu forti et magno, vrina pauca et flammea, etiam calida medicamenta et cum iis Opium profuturum asseuerauerit. Impossibile per rerum naturam est, ut in statibus his morbi e diametro sibi oppositis, vnum remedium, quod vni prodest, alteri non certissime obsit.

Missis autem febribus pauca adhuc de *doloribus* eloquar, quibus in praxi medica praecipue destinatur Opium, ita quidem ut artifices non desint, qui sine haesitatione, et sine magna deliberatione ad illius praescriptionem statim conuolent, quoties aegri de tristibus eiusmodi sensationibus conqueruntur. Verum ante omnia, id quod haecenus sat clarum reddidi, perpendendum est non sine cura, omnem dolorem, qui sibi iunctam habet plethoram, organum, et febrem, aut prorsus ab his tanquam causis excluditur,

ut

vt saepe fieri consuevit, neutiquam postulare Opium, sed potius ab eodem augeri et exasperari.

Cephalalgias plethoricas et ab impetu circuli atque orgasmo pendentes, quae haemorrhagia narium subinde solvuntur, atque VSne, cucurbitulis, sanguiifugis, purgantibus antiphlogisticis, levantur, semper peiores reddit Opium, quin et periculosos soporosos, imo et apoplecticos insultus allicit, tantum abest vt illas leniat. Facile hoc intelligitur ex asserto verissimo MEADII, *) *congeneres esse plerosque capitis morbos* dicentis, utpote a repletionem vt plurimum ortum trahentes. Qualescunque ergo hi sint, si a repletionem et raptu sanguinis ad caput pendeant, non poterunt non ab Opii usu exacerbari, quod toties odontalgias et otalgias ab iisdem causis exclusas curaturi experiuntur. Nulla quoque ratione Opium convenit acutissimo illi dolori, qui *Pleuritidem* comitatur. Sapienter monet HOFFMANNVS **) etiam in impensiore dolorum atrociam, ultra papaveracea emulsiva, non facile adscendendum esse, quibus ego, quod Vir Eximius permittit, discordium Fracastorii calidis et adstringentibus onustum non facile addiderim. Probo dehortationes iustas Eruditissimi TRILLERI, ***) qui Opiata omnia in hoc morbi genere exitialia prorsus et internecina declarat. Summa scilicet necessitas repetitis vicibus sanguinem detrahendi, alta voce abstinendum esse ab Opio prorsus contraria ratione agente clamat. quod ipsum notare non ob-

E 3

litus

*) Monit. Med. cap. II. Sect. I. Part. I. Sect. II. c. VI. p. 437.
de morbis capitis.

***) Comment. de Pleuritide

**) Med. Syst. Tom. IV. cap. III. §. 7.

litus est YOUNG *). Equidem non ignoro, Virum summum IOANNEM HUXHAM, in eruditissima diss. de *Pleuritide et Peripneumonia* non dubitauisse pronunciare: *Doloris violentia procul dubio post sanguinis detractionem Opiatorum exigit usum, quae profecto prudenter interposita valde sunt utilia.* Cum enim dolor sit stimulus, quo sanguinis circulus acceleratur, sanguis ipse exaestuatur, et plus naturaliter iusto ad partem dolentem deriuatur; inde eo inflammatio ipsa augeri debet. Spina carni infixa aliquam excitat febrem, et in vicinis partibus inflammationem. Porro si tussis pertinax adest, diacodio aut similibus est mitiganda, alias nimia agitatione quam commouet, ipsam inflammationem augebit. Sane si dolor pleuriticus non esset inflammatorius, sociamque vehementissimam febrem non haberet, sed mere nervosus febrisque expers existeret, quis dubitaret eum opiato remedio aggredi? At vero stimulus hic praesens non est tenuis acrimonia nervos vellicans, sed obstructio inflammatoria, a lento phlogistico oriunda; haec ergo spina euellenda est VSe, et soluenda nitro, et oxymelle saponaceo, non altius intrudenda et figenda sanguinem accelerante et exaestuante Opio. Quodsi haec spinosa obstructio iustis his remediis specificis antipleuriticis non tollatur, atque sic inflammatio lateris sanetur, Opium certe illam non auferet. Quod tussim pertinacem concernit, quae utique si vana sit et sicca, agitationem et inflammationem auget, illa hic tanquam symptoma morbi inflammatorii, non ut tussis a materia tenui producta considerari debet. Quanquam autem ad demulcendam latrantem tussim, syrupum diacodii vere opiato remedio imbecilliozem non reformidem,

*) de Opio Sect. 39.

dem, certus tamen et sat expertus scio, emulsionibus amygdalinis et papaueraceis lenissimoque amygdalarum oleo vel solo, vel cum vitello oui subacto, plus hic praestari quam Opio. Hoc sedans pharmacum insuper, quod bene notari velim, magno hoc vitio laborat, quod scireatum, quo pleuritis omnium optime soluitur, inhibeat, motus ad eum necessarios sopiendo, et fluida tracheae vesicularumque bronchialium inspissando, quod ipsum in proprio corpore suo luculenter didicit YOUNG *). Quantum ergo vel hoc nomine Pleuriticis obsit Opium, excretionem hanc criticam per pectus, aluinae et renali rariori, licet hae ab auctoribus non minus commemorentur, multoties praefereendam et solam saepe saepius sufficientem, prorsus turbando, et sufflammando, meridiana luce clarius efficitur. Quid vero multis opus est? Ipse Cel. HUXHAMVS **) ultro asseuerat: *In Opiatorum usu maxima profecto opus esse cautione, negari non posse; ideoque quemlibet antea quam ad eorundem usum accedat, in animum reuocare debere, lanceola nec timide nec parce utendum esse, si dolor urgeat, pulsus durus, celer, et tensus sit, ac febris maior deprehendatur.* Quid quaeso clarius est, quam Illustrem Virum, ad dolorem pleuriticum leniendum primas dare VSi, atque sic aperte fateri, huic soli fidentum esse, pulsuque existente febrili, Opium nocere. Si vero VS. maximopere iuuat, Opiumque sine eo nil praestat, vel et nocet; facile perspicitur, inanem esse in hoc fiduciam, si illa haud iuuerit. Ad illam igitur confugi toties in Praxi mea, neque vel vni pleuritico hoc obtuli. Sanaui dum haec scribo foeminam nobilissimam, quartum pleuriticam. Tribus vicibus duorum vel trium

*) Sect. III.

**) Operum Tom. II. p. 228.

trium annorum interuallo grauissime decumbens semper fuit eludata, sine Opio. Quarta vice dirus hic morbus ipsam summa violentia aggrediebatur. Potauit decoctum hordei cum rad. Cichorei conditae largissima copia; sumsit nitrum, et cum oxymel non ferret, syrupum acetosif: Citr., applicatum fuit lateri oleum amygd. cum camph. et desuper fomentum emollientissimum; quater missus sanguis coriaceus; nulla autem salus, nulla expectoratio, neque alia excretio, quam criticam habere potuisses. Applicatum ergo vesicatorium, visus dolor leniri, sed febris summa furere perrexit, remedia interna eadem iugiter data, bis adhuc sanguis missus, sine fructu, pulsu velocissimo semper existente et paruulo tandem, vt repetere VSem non auderem, quam vltima vice administratam minax syncope infecuta fuerat. Querelae de pulsante dolore in capite, et leuia deliria fecerunt, vt hirudines vtrinque temporibus applicandas congruas ducerem, his omnibus ad nonum diem vsque factis, impetratum fere nihil, quod salutem sperare iuberet, siccissima hac pleuritide manente. Decimo die largus fluxit sudor, ab eo leuamen, salusque plenaria sensim obtenta, sine oboriente suppuratione, quam rebus sic stantibus euenturam maximam metuebam.

Scire vero auerem, quid in hoc casu, pertinacissima febre, et raptu humorum ad caput, non obstante tam larga sanguinis educatione, stipato, praestitutum fuisset Opium? Necasset sine dubio miseram, tantum abest, vt eam ab interitu vindicasset.

At vero prorsus contrarium euincere videtur observatio, quam pro adstruenda Opii in pleuritide efficacia, adducit iam laudatus HVXHAMS, qui Viro plethorico febre et violento lateris

teris dolore correpto, simulque deliranti, intra 24. horarum spatium septem laudani solidi grana, praeter uncias binas, vel tres syrupi diacodii exhibuit, cum fructu. Quid ego ad haec? Simus ad omnes circumstantias morbi attenti: Missus erat antea sanguis ad 18. uncias, et intra idem temporis spatium, quo exhibebantur generosa laudani praebia, mittebatur ter; noxae igitur quae ab Opio euenire potuissent sic efficaciter praescindebantur. Vnice vero hoc, non morbo ipsi, sed symptomati cuidam vrgentissimo medebatur, tussi, vt ipse loquitur HVXHAMS, qualem vix vnquam audiuit maximae, terribili, et haud cessanti, qua magna sanguinis recentis spumantis reiciebatur quantitas. Singulare prorsus hoc esse exemplum dicit HVXHAMS, et merito quidem, id vero minime probat vsum vniuersalem Opii in pleuritide, quam fere ordinarie sputum striis sanguinis tinctum morbum leuans comitari equidem solet, non vero sputum sinceri sanguinis, aut vera haemoptoe, ab enormi tussi hic orta, quam nil coercere poterat quam Opium. Si epidemica pleuritis salutarem sudorem quo iudicetur, coniunctum habuerit, lubens Magni Viri vestigiis incedens exhiberem, et in alia pleuritide saepe conueniens nitrum cum camphora parcamque eidem elixirii paregorici dosin adderem; tunc vero paregoricum Crisin morbi iuuat et promouet, non autem ipsum morbum sanat. Non obliuisci possum consilii Ill. de HAEN, *) qui desperatis pleuriticis epotum cum Opio oleum non opinatam adduxisse salutem affirmat. Sed duo magna momenta hic pensitanda sunt. Primo profuit Opium post suffi-

cien-

*) Ration. med. Tom. I. cap. 2. in fine.

cientes, saltem copiosas euacuationes, id est fracto impetu febris, viscido tamen pleuritico nec resoluto, nec critice excreto, sed adhuc haerente in vasis, eaque obstruente. Tum vero debilitatum circuitum paululum incitauisse nil nocuerit, maxime si stricta vasa oleo relaxentur, vt obstruens viscidum facilius transmittant. Secundo profuit Opium, dum amplum ad dolentem plagam vesicans simul applicabatur. Mirum dictu! dolorem sedans, et dolorem excitans remedium vno tempore adhibitum iunctim profuit; igitur difficulter determinatur, quodnam eorum praecipue iuuerit. Sane iuuat oleum, iuuat vesicatorium pleuriticos, innumeris vicibus sine Opio, nunquam vero Opium sine his, et maxime sine missionibus sanguinis, quare extra controuersiam locatur, Opium catalogo specificorum antipleuriticorum non inferendum esse.

Intestinorum dolores vehementiores clamare Opium adhibitionem videntur; et in eorum inflammatione adeo, id, dum alia remedia primaria enarrat, commemorauit BOERHAAVIVS *) addit autem sagax: *prudenter illud adhibendum esse.* Ex haecenus dictis clarum redditum fuisse opinor, inflammatoriae intestinorum febris Opium directe neutiquam conuenire. At actis antea omnibus agendis, febreque mitigata, si dolor continuauerit, a sola strictura et conuulsione fibrarum intestinalium, harumque sensibilitate et irritabilitate pendens, locum omnino iustum habere potest Opium. Id quoque dextre adhibitum cum aliis pharmacis necessariis, vbi strictura fibrarum et conuulsio sola peccauerit, ac inflammationem nondum actu praesentem minatur, pulchra praestat.

*) Aph. 964.

stat. Certi tamen in hoc casu esse debemus, solum subesse motuum vitium, nilque canali intestinorum inhaerere, irritante sua acrimonia et mole crispationes ciens; nisi enim hoc antea blandis laxantibus et clysmatibus elutum et remotum fuerit, infidae nascuntur induciae, lupusque vorax stabulo includitur, dum Opium excretionem aluinam sua dote sistit.

Operae pretium erit de *Voluulo*, dolorum intestinalium summo, pauca quaedam specialius exponere. Hic certe ob infandos cruciatus, quos aegris infert, prae omnibus aliis exigere Opium videtur, quod sine dubio inter omnia pharmaca antispasmodica et anodyna hic certe indicatissima, princeps est. Eius usum eximium bene iam cognouerat Vetustas. ARETAEVS *) bonum esse dicit ex viperis medicamentum, plus consueta portione potui datum. Neque recentiores aliter censent. Fidissimus olim praeceptor meus Illustr. HOFFMANNVS **) certe in porrigendo Opio non adeo promptus, ad mitigandam in hoc morbo dolorum saeuitiam, quae fere praecipuam tot grauium symptomatum et motus peristaltici inuersi causam praebet, minime esse metuendum Opiatorum usum, affirmat, ad egregiam et lectu dignam observationem WEDELII †) prouocans, cui alia Riueriana iungi meretur. Mirum quantum etiam pro usu eorundem militat illa, quam habet Ill. de HAEN ††) puerum quinquennem iliacum sistens, cuius parens ut desperate decumbenti euthanasiam procuraret, largiorem

F 2

lau-

*) Curat. acut. lib. II. c. 5. de voluulo.

†) Misc. Nat. Cur. dec. I. anno II. obs. 238. Cent. I. No. 12.

**) Med. Syst. Tom. IV. Part. II. p. 301.

††) Rat. med. Part. III. p. 104.

laudani liquidi dosim exhibuit, vitam dilectissimi filii praeter spem et expectationem omnem ea lucratus.

Nemo interim peritus facile negauerit, multa cautione in porrigendo aegris iliatis Opio opus esse. In inflammatione quae dolorosum hunc morbum ordinarie comitatur praecauenda et impugnanda, eius abitu in Gangraenam auertendo, deinde in aluo pertinacissime obstructa ocyus referenda, summum curationis momentum positum esse, omnes rerum gnari bene intelligunt.

At binis his scopis obtinendis Opium prorsus contrariari, certum est, quod calorifica sua et circulum incitante virtute vere inflammationi fauet, atque simul nativa sua dote aluinam excretionem inhibet. Locum tamen id nihilominus pulchre habere potest, si dum dolori intensissimo et atrocissimo opponitur, inflammatio quae vel causa vel effectus doloris est, nunquam interea oblivioni detur, sed perpetuo ante oculos habeatur. Faciunt ergo venae sectiones, purgantia antiphlogistica, diluentia demulcentia emollientia, oleosa, clysmata talia, aut specificè stimulantia, neque minus balnea, omnia inquam haec, aut Opii vsui praemissa, aut coniuncta, aut subiuncta, ut tutior is et apprimè conueniens reddatur. Haec autem remedia singula si negligantur, aut obiter et non pro morbi gravitate iugiter adhibeantur, soloque Opio pugnetur, non saltem inflammatio sibi relinquitur, sed adeo hoc remedio auxiliante increfcit, faciliq; negotio in funestam gangraenam abit, quod et HOFFMANNVS *) et Ill. van SWIETEN **) sapienter annotarunt. Quod alui apertionem attinet, quam

*) l. c.

**) Comment. Tom. III. ad aphorism. 964. pag. 175.

quam Opium alioquin retardat, considerandum hic est, causam pertinacissimae obstructionis vnice pendere ab enormibus stric-
turis spasticis quibus adeo nonnunquam ani sphincter ita occluditur,
vt enemata aegerrime applicentur, et quod maximum est a motu
peristaltico praeter naturam inuerso. Cum igitur opio vis sit do-
lorosas constrictiones placandi, atque peristalsin praeternaturalem
ad statum naturalem deducendi, eamque sursum excurrentem de-
orsum determinandi, quod ipsum ex eius manifesta virtute ante-
metica clarum redditur, facile etiam patet, id remedium licet alio-
quin aluum occludat, quando segniores reddit motum intestino-
rum vermicularem, ac temporariam semiparalyfin fibris eorum in-
fert, in Ileo potius aluo referandae ex voto fauere. Eapropter
BAGLIVVS *) dum pro hoc scopo ab omnibus purgantibus et
clysmatibus acrioribus et irritantibus dehortatur, crispaturam et
contractionem fibrarum intestinalium tollentia demulcentia et ano-
dyna collaudat. Atque practicotatus SYDENHAMVS **) si
spasmus et dolor assumti et in corpore resistentis remedii pur-
gantis operationem suspendant et frustrentur, dari anodyna et re-
peti vult quarta vel sexta hora, donec intestinis quies omnimoda
inducatur, ac proinde motus eorum naturalis deorsum versus
vertatur. Addit quod notari fas est, *hoc quidem tempore cathar-
ticum quod haecenus ob contrarium intestinorum motum in corpore
sisteretur, iam operationem suam per sedes editurum esse, quantum-
libet ex tam repetito narcoticorum usu plane contrarium effectum iri
videatur.* Id quidem ego apud aegros meos iliacos SYDENHA-
MI vestigia legens saepiuscule cum voluptate ita euenire animad-

F 3

uert.

*) Operum p. 139. 140.

**) Operum p. 672.

uerti. Neque tamen existimandum est solum Opium aluo refe-
randae sufficere in voluulo, sed sciri debet, impedimenta aluinae
excretionis id quammaxime remouere, atque id efficere, vt re-
mediorum, quae ad eam restituendam dextre adhibentur, actio
reddatur certior, quae sine eo saepe prorsus iners esse, et nulla
obseruatur. Eapropter Viri in medicina facienda exercitatissimi
purgantibus Opium aut iungendum aut interpolandum praecipi-
unt. Anodyna in Ileo necessaria esse scripsit MEAD, *) sed cum
purgantibus mista, quique lenia haec esse debere iniunxerat scru-
pulo vni extracti cathartici granum vnum extracti thebaici adiun-
git. Nolo contradicere experientiis Virorum grauium, qui ita
agere consueuere cum aegrorum fructu, quorum multos allegaui
in Tractatu meo de Opio, **) quibus adhuc addendum habeo Cl.
LAMBSMA ***) ad Hippocratem adeo et Galenum prouocantem,
atque eximium de HAEN †). Fusius vero ibidem explicaui, cur
mihi Opium purgantibus interpolatum prae ipsis admisto arrideat,
SYDENHAMVM que mihi pollicem prementem laudaui, qui
pacato per Opium tormentorum intestinalium impetu felicius tunc
operaturum catharticum subiungere solitus fuit. Video quoque
eandem fuisse mentem Ill. BOHNIO, ††) quando bene exper-
tus scripsit: *In passione iliaca aluum laxantibus anodyna et opiata
praemittuntur, quo spasmos intestinorum conuulsorum prius leniant,
sicque haec vel sponte vel a purgantibus sollicitata liberius transmit-*
tant

*) Monit. med. p. 72.

†) Rat. med. III. p. 103.

**) Sect. II. p. 261.

***) Ventris fluxus multiplex

††) De Officio medici duplici

p. 204.

p. 360.

tant ac dimittant contenta hactenus congesta atque onerosa. Purgantia etiam Opio interpolata commendat, dum elegantissimam vsuque multo comprobata[m] Iliacis medendi methodum in nuce exhibet Illustris de HAEN *). Haec autem alterna opiatorum et purgantium adhibitio quam experientia felix ratam esse iussit, ut in salutem aegri eo certius conspiret, hoc exigere videtur, ut dum opiata irritatis fibris blandiuntur et convulsivos eorum motus componunt, iis dein purgantia non nisi talia subiungantur, quae blandissima sint, et omni stimulo acriore prorsus carentia.

Non mihi ignoratur in alia sententia versari summum SYDENHAMVM **) ita namque praecipit: *Cum et doloris vehementia et vomituro, ob quam intestina ad inuersionem quasi feruntur, catharticonum operationi obfistant, intendendae sunt eorum vires, neque leo subere excipiendus, frustra enim mitius catharticum exhibueris, nisi forte aeger sit aluo facile solubili.* Praefert deinde equidem potionem lenitiuam ex Tamarindis Senna Rheo et Manna aliis catharticis, cum humores minus exagitet et commoueat. Permittit tamen pilulas cochias cum speciebus hierae picrae, trochiscos Alhandal, Diagrydium et Turbith habentes, atque alibi †) commendat data opera drasticoteron, pilulas ex duobus ex colocynthide et scammono ad gr. XXIV. cum ℥ii dulc. scrupulo vno, rursumque alibi, ††) Resinam Ialappae vel Scammon. ad gr. XVI cum Calomel. scrupulo vno. Quanquam vero multoties SYDENHAMI praecepta cum insigni fructu secutus sim, ac eapropter multoties piis eius manibus benedixerim, nunquam tamen ausus
sum

*) Rat. med. Part. XI. p. 137. 138.

†) p. 672.

**) p. 261.

††) p. 760.

sum eiusmodi acria resinosa et drastica Iliacis meis porrigere, nimis metuens, ne crabrones morbosos nimis ita irritarem, et aculeos eorum medicamentosis aculeis incitarem potius, quam obtunderem. A iuventute mea animo tenacia haeserunt, olim lecta aurea verba BAGLIVI *): *Iliacae passioni quo fortiora adhibueris purgantia, et clysteres magis irritantes, eo magis obstruetur alvus.* Equidem saepe observaui ano inflatum profuisse acrem omnino fumum tabaci, atque stimulans infusum croci metallorum iusculo pingui admistum, quod a PITCARNIO **) didici, at ore ingerenda exhibere aegro purgantia fortia infecurum habui semper, merito quidem! Ita nempe me docuerat HOFFMANNVS †) *Memori sane inquiens mente circa hunc affectum tenendum est, quod purgantia validiora aluum ducendi causa exhibere valde sit infecurum, dolorum enim pariter ac spasmodorum augmentum, nec non symptomatum omnium exacerbationem nunquam non inferunt.* Eaque propter antea ††) sedato vomitu clementer laxantia ex manna, cremore tartari, et amygdalarum dulcium oleo commendarat. Facile clarum est, dum iliaca passio inflammatione et gangraena si necauerit, ordinarie necet, drastica purgantia, quae non raro minus caute data intestinis diathesin inflammatoriam suapte inferunt, iliacis aegris convenire non posse. Prae subadstringente rheo, praestimulantibus salibus aluum alioquin benigne ducentibus, laudari mereri mannam, et lene oleum, certum est. Non haesi in praescriptione aquae laxativae Viennensis, licet sennam et cremorem

*) Operum p. 139. 140.

†) Med. Syst. Tom. IV. Part. II. p. 298.

**) Operum p. 175. Tom. II.

††) p. 296.

morem tartari recipiat, sed pulchior mihi visa est emulsio laxativa Viennensis, quam toties in usum vocavi. Verum bene memini, mannam omnem quomodocunque exhibitam in ea dosi, qua hic propinanda est, repudiauisse ob insuperabilem nauseam non paucos ex aegris meis, quibus ingratam palato miscelam ex manna oleo amygdalarum iuncta obtrudere non potui, cum a collegis quibus placuit, imperiosius obtrusam toties vomitu reiectam viderim, quoties deglutiretur. In his difficultatibus haerens atque quaqua versum circumspiciens a multis annis confugere solitus sum, ad aquas egranas cum lacte calido remixtas easque pro potu ordinario, quem largum ordinarie aegri appetunt, commendavi. Has gustui non adeo aduersas, non saltem melius et diutius remansisse in ventriculo, sed et sufficiente quantitate epotas prae aliis omnibus purgantibus feliciter aluum soluisse, non semel expertus sum, habeoque notabiles aliquot casus earum vires egregias in Ileo sanando comprobantes, quos alia forte occasione ex instituto consignare suscipiam.

Verum enim vero quomodocunque egeris, donec Iliacus aeger talis manet, id est donec aluus non reſerata fuerit, et dolores sopiti, atque vera mali causa sublata, semper recurrit etiam filere visus vomitus atque hoc incommodum, Opii adhibitionem ita necessariam plerumque reddit, ut eadem prorsus carere nequeat peritus artifex. Scripserat Ill. BOERHAAVIUS *) nisi nausea praesens superetur, nihil aegro prodesse medicamina. Sane hoc de vrgentissimo passionis illiacae symptomate, vomitu immani, aequae

*) aph. 645.

aeque valere nemo negauerit. Omnia nempe ingesta vel alimentosa vel medicamentosa irritatus ventriculus respuit et reiicit. Si stendus ergo est vomitus, ut necessario potui et remediis ingressus paretur, haecque restitent inibi et agere possint, nisi enim hoc impetretur omnia cathartica, ut rectissime monet SYDENHAM *) emetica euadunt. Pulchra quandoque praestant omnia ex mentha parata atque celebre illud remedium Ant-emeticum Riuerianum, si sub ipso actu efferuescentiae potetur. Non raro autem hoc ipsum haud sufficit, sed ad vnum Opium, tanquam ad sacram anchoram confugiendum est. Menthae aquam, et deinde sal absinthii cum succo limonum saltem commendarat SYDENHAMVS; **) at vero alibi, ***) postquam tantam esse subinde vomituritionem memorarat, ut nullum purgans neque in fluida neque in solidiore forma retineatur, in hoc casu anodynum se imperare solere, et paucis horis elapsis catharticum, subiuncto si hoc nouas turbas proritarit, postquam operatum est, iterum anodyno, monet. Atque alio iterum loco, †) si purgans vomitu reiiciatur, anodynum, et porro haec remedia alternatim dari vult, certum effectum cathartici promittens, si saltem anodyno dolorum turbae cum vomitu pacentur. Non aliter Ill. HOFFMANNVS, ††) quia atroces et intolerabiles dolores vomitum, singultum et alia tetra mala cient, ante omnia aqua menthae cum liquore anodyno et laudano vtendum esse praecipit, ut sedata ventriculi subuersione, feliciori cum fructu data clementer laxantia retineri queant, et operationem suam

*) p. 92.

**) p. 91.

***) p. 261.

†) p. 672. 761.

††) Med. Syst. Tom. IV. Part. II.

pag. 296.

et quatuor horis, a me porrecta est cum fructu eximio, maxime apud illas mulierculas, quae Opio non antea adfueuerant. Pulchre deinde inculcat dissertatio modo allegata, apud plethoricas et aluum obstructam habentes cautius mercandum esse. Ego aluo per clysmata soluta, parcas doses, tamen per interualla horarum ad minimum duarum, praebeo, attentus ad pulsum, an incitetur, ad calorem, ad caput, an offendatur, an minus, teneritudinem et sensibilitatem indiuidualem simul attente considerans, atque ita nil damni vnquam, emolumenti multum, saepe saepius obseruauit.

Videbor forte Lecturorum aliquibus obliuioni dedisse dolores rheumaticos, arthriticos, et podagricos. Nil vero ad hos omnes valet Opium. Certissimum est, quod scripsit SYDENHAM Rheumatismum Opio figi, et maxime si eidem iuncta sit febris, isque ab ea foueatur. Incitato enim motu circulatorio per Opium, tantum abest vt dolor, qui inde pendet, minuatur, vt potius incre-scat, et renouetur, aliis conuenientioribus remediis paulisper mitigatus. Neque ad furiam podagrae vincendam aliquid boni facit. Patientiam et tranquillam in lecto continentiam plus facere ad leniendum dolorem, quam Opium expertus asserit SYDENHAMVS, *) qui si cruciatus omnem patientiam vicerint, laudanum quidem vesperi indulget, melius autem id omitti, simul inculcat. Atque huius magni Viri vestigia secutus DESAULT, **) idem esse dicit sopire velle dolorem podagrigo, ac sopire velle parturienti dolores ad partum necessarios. Quare cum dolor podagricus amarissimum sit naturae pharmacum, quo vtitur ad liberan-

G 3

dum

*) Operum p 601. la methode de la guerir radica-

**) Traité de la Goute et de lement.

dum aegrum a collecta materie, valde dehortatur ab anodyno, nisi vbi dolor sit exquisitissimus, aut vires ob vigilias perpetuas ita absumat, vt animi deliquia instent. Cautus tamen addit: Si forte vna ex his binis rationibus medico, qui surdus esse alioquin debet ad querelas et eiulatus aegrorum, extorserit praescriptionem Opii, monendum deinde serio esse aegrum, vt quantocyus articulos, qui passi sunt, motu vel in equo, vel curru exerceat, vt humor qui ibi forte adhuc restitat, mature dissipetur, rigorque et immobilitas eorum praecaueatur. Namque sapienter animaduertat BOERHAAVIUS, *) inter ea, quae ad summam doloris in loco saeuitiam temperandam, intus et foris adhiberi solent, atque a quorum vsu summopere citior induratio loci affecti, et mobilitatis iactura metuenda sit, Anodyna etiam pertinere. Forte hae considerationes mouerunt Ill. MEAD, **) vt rotunde scripserit: *Anodynorum vsus concedi non debet, nisi forte vomitiones aut alui deiectiones sollicitent.* Sane si consideretur, podagram vere esse inflammationem neruosam, fluidoque lento et imperspirabili haerente in vase vltimo, vim vitae in id impingentem dolorem creare, facile perspicitur, aequae forte haud quadrare Opium leuando dolori inflammatorio in arteriis vltimi generis, ac non confert inflammationi in arteriis primi generis capillaribus sedem naetae. Praeterea si dentur casus, in quibus MEADIO ***) teste nimius calor et febris separationibus materiae ex sanguine obstat, atque in quibus adeo sanguinis detractio, quam in paroxysmo plerique medentur reformidant, dolorem non solum lenit, sed et exitum

hu-

*) aph. 1279.

***) p. 126.

**) Monit. med. p. 127.

suam exequi. Eandem viam ingressus est Ill. de HAEN *) eandem seruaui saepiuscule, euidenter expertus, quam tuta sit, quam egregia. Nil haecenus speciatim dixi de incarcerata hernia, ut causa Ileii. In hoc casu nec purgantia, nec clysmata, nec alia pharmaca iuuant, nullaue salus speranda est, nisi illa quauis arte reponatur. Quanquam vero directe ad hoc momentum Opiata nil faciant, tamen stricture spasticas, ventriculique et intestinorum conuulsuos motus consopiendo, difficultates repositionis saepe pulcherrime leuant. Eleganter hanc in rem scribit Ill. van SWIETEN **): *Dum ab herniis incarceratis irritatae intestinorum fibrae spasmodice contrahuntur, et intercepta sic materie elastica turgentia intestina reduci nequeunt, praemissa larga venae sectione, ut maxime in tali casu metuenda inflammatio caueatur, opium datum felicissime saepe hos spasmos soluit, et ab imminente mortis periculo liberat.* Adduxi alia occasione ***) binas historias hoc ipsum edocentes ex Misc. Nat. Cur. Dec. I. Anno II. obs. 238. haberemque nonnullas, quae ex propria praxi adducerem, si instituti mei ratio, quae ad alia progredi me iubet, hoc permetteret.

Vix vnquam alibi magis dotes suas anodynas probat Opium, quam in doloribus sub partu spuriiis. Mira res est, hoc pharmaco illos spasmos, quibus saepe apud parturientes os vterinum arctissime constringitur, foetusque id ingredi nitentis exclusio praepeditur, aut quibus semi-ingressum caput foetus ita coercetur, ut progredi in vaginae cauum nequeat, feliciter relaxari, partumque

*) Rat. Med. XI. p. 151.

***) in Traët. meo de Opio Part.

**) in Comment. Tom. II. p. 242. II. p. 266.

egregie maturari, et facilitari, nixubus illis, quibus natura exclusionem iuuare solet, et debet, nequaquam inhibitis, sed promotis potius. Bene notam tenuit hanc admirandam virtutem Opii HENRICVS a DEVENTER, *) sed adeo curiosa et operosa eius praeparatione, quam suppeditat, non opus erat. Opio crudo, vel extracto aquoso, vel laudano liquido, saepius miseris foemellis parturientibus profui, spasmosque inanes, et flatus sursum tendentes profligavi, effecique, vt citius et felicius prolem ederent puluillosque vel guttulas assumptas magnis deinde laudibus extollerent. Prostat elegantissima dissertatio Edimburgi 1764. *de papaueris usu tam noxio, quam salutari, in parturientibus, et puerperis*, antea iam alio fine a me laudata, quae hoc momentum quod iam eloquor fusius explicat. Eadem etiam ratione sese commendat Opium in *doloribus post partum* impugnandis et tollendis, qui plerumque a grumis sanguinis aut portionibus placentae retentis pendent.

Oleum amygd. dulcium epotum, clysmata emollientia et oleosa, infusum Fl. chamom. vulg. leniora vterina et antihysterica, liquor anodynus interdum sufficiunt, sed longe certius et efficacius iuuant Opiata. Elegantissima est illa potio opiata, de qua singulis quadrantibus horae praebium sumendum suadetur in materia medica Boerhaauiana aphorismis seruiente; elegantissimi sunt pulueres ibidem praescripti, quorum vnus granum dimidium Opii habens omni semihora sumendus, donec dolores mitescant. Verum apud nos non omnes foemellae largiores has doses ferunt. Centenis vicibus quarta pars grani, singulis binis, tribus, immo et

*) Neues Heliammen: Licht, p. 179. sqq.

humoris feliciter promouet, sponte consequitur, saltem in his casibus noxas certissimas Opii exhibitionem inferre debere. Noui optime pie defunctum meum HAHNIVM *) Eminentissimo Cardinali a SINZENDORFF cui ego, cum eodem, vltimis vitae diebus adfui, saepiuscule in paroxysmo exhibuisse Opiatum. En propria Doctissimi Viri verba **). *Nos massae pilularum de Cynoglossa usum constanti aliquot annorum decursu ita comprobauimus, in Eminentissimo Principe, ut nullum unquam in contrarium effectum fuerimus experti. Confestim altera vel tertia accessionis nocte quinque vel sex grana deglutiebat aeger, rarissime eandem dosin intra unius diei spatium repetere coactus. Ut plurimum prima pharmaci exhibitione signa promoti ad peripheriam impulsus aderant, mador nempe blandus, turgor aequalis, rubor laetus, excedentisque doloris sensus moderamen. Tantum abest ut cohibuerit unquam iustum morbi articularis successum, ut potius commodam viam ad attingendam eo facilius metam praepararit, fibrarum resistantiam amoliendo, partiumque spasmis crispatarum nisum refraenando. Magnum certe ex his Viri praxi sua olim per Silesiam celeberrimi, notatis, pondus accedere videtur Opio podagricis proficuo. At considerare iuuat corpus Eminentissimi Principis, ***) quod erat ad obesitatem fere nimiam pronum, pituitoso oleo abundans molliorisque et spongiosae texturae, paucis dicam cacochymicum et cachecticum magis, quam plethoricum, laxa magis quam strictiore fibra gaudens. In hac fluidorum et solidorum constitutione expediebat paululum incitasse sanguinis circuitum, quod Opium praestitit, et tamen*

amans

*) vide Historiam podagrae huius Principis ab HAHNIO conscriptam.

**) p. 20.

***) pag. I.

amans hoc remedium Vir Doctissimus id in ipso accessus principio, porrigere dubitavit. Multum absum, ut ab Opio deriuem miseram vitae rationem, quam experiebatur Eminentissimus aeger; id saltem certum est, ab ea nullum in id remedii genus elogium redundare. Ita namque ipsam graphice depingit Egregius H A H-
NIVS: *) *Per hos annos, quibus assistere Serenissimo Principi datum fuit, omnis incessus erat impossibilis, muscularisque motus quiuus, vel tantillum operosus. Manibus ipsis vix ciborum assumptioni, librorumque quorum lectione nulla non die delectabatur, evolutioni sufficientibus. Vnum motus corporis genus nobis liberum erat, vel curru longius exspatiari, vel curriculo suo triumphali in horto, aut conclauui vestiari. Ego ut nil dissimulem, per 38. annorum tempus multorum podagricorum medicus, quos inter certe fuere, qui secundum excellentiam tales vocari sunt promeriti, illis conditionibus anomalis exceptis, in quibus laudanum suum commendat SYDEN-
HAM, raro vel nunquam in regulari podagra id exhibui, saltemque potu multo leni, tepore lecti, emulsiuis et nitratis, lacte aqua temperato, decoctis radicis farfae vel scorzonerae cum vel sine lacte, liquore anodyno ad summum, Syr. de Alth. cum Syr. diacodii contra dolores pugnaui. Medicinam facio ab aliquot annis Reuerendissimo Episcopo Tyberiadensi, et Vicario Apostolico Dioeceseos Wratislauiensis, ex haereditatis vitio arthritide periodica, podagra, chiragra, autumnali et vernali tempore vexato. Nunquam aliis, quam citatis pharmacis doloribus obuiam incesse, repudiato Opio; vacuo tempore amaris visceralibus, cortice peruiano, marte, aquis selteranis, cum lacte, spadanis, tandem balneo aquis-*

*) pag. 25.

aquisgranensi Venerabilis Aeger usus est cum fructu, mitiores accessus sentiens, neque de alicuius articuli immobilitate conquerens, ambulans libere, quin venatum excurrans, subsequente licet aliqua quandoque poena.

De Excretionibus per Opium moderandis aliqua adhuc habeo, quae concise breuiterque notem. Familiare est in praxi, ad compescendas *haemorrhagias* Opium ex peruerso praeiudicio, quod flumen sanguinis retardet, et orgasmum eius moderetur, praescribere. Solent eapropter Stahlīi sectatores puluillis suis temperantibus semper admiscere massam Pil. de Cynoglossa. Verum enim vero, si certum fuerit, ut omnino est certissimum, Opium sua actione circuitum sanguinis, huiusque calorem et rarefactionem augere, per rerum naturam impossibile est, ut haemorrhagias, a circulo aucto, sanguinis copia, calore, rarefactione, ortas, et sustentatas, coerceat. Si dolor aliquis concurrat cum haemorrhagia, si stimulus vasa lacerans et irritans in parte affecta haereat, aut spasmī remotiorum partium sanguinem ad illam propellant, et vrgeant, Opio locus esse potest, non aliter. Haemorrhagias narium saepe Opium alio fine datum, dum sanguinem ad caput sua virtute copiosius congerit, maxime in plethoricis, et ad hanc excretionem dispositis ciēt, quomodo ergo eas coecreret?

In haemoptysi prodesse potest, stimulum ad tussim, huic morbo semper iunctum, ob delicatissimum tracheae, bronchiorum, et

vesicularum pulmonalium sensum, consopiendo, si alia pharmaca lenientissima et demulcentissima mucilaginosae, et emulsivae haud suffecerint. Aliter autem semper nocet, dum actioni repetendae venae sectionis, nitri, aluum soluentium contrariatur. Convenit deinde, si tussim solam, symptoma haemoptoes, cui soli destinari potest, respicias, saltem Opium inanem tussim, quae sanguinis floridi reiectionem exacerbat, sustentat, aut conquiescere visam denuo prouocat, et redintegrat, aut reducere minatur, placando. Namque quando spumescens cruor desinit, et coagulatus nigrescens et viscidus tantum sputo eiicitur, qui ex vasis distentis, erosus, vulneratis elapsus, extra vasa in parenchymate pulmonum adhuc haeret, nulliusque novae laesionis in loco affectio metus et signum adfuerit, valde cauendum est, ne nimia et in-tempestiva diligentia medicus tussim hanc, sine qua haec salutaris expectoratio fieri nequit, Opiatis suspendat. Namque extrauafato sanguine, non omnimode eluto, et remoto, tanto maius ad-est periculum nasciturae vomicae, et subsecuturae phthiseos, quae toties haemoptyses fatalis est predissequa. Non satis credo ad hoc momentum in praxi attenditur, quod mihi quidem semper magna cum cura obseruatum est, vidique deinde H V X- H A M I opera voluendo et reuoluendo a magno hoc Viro serio id inculcatum fuisse. Ita nempe sapienter scripsit: *Vt tussis violentia diacodio linctu tenuiore aut simili aliquo mitigetur, nauanda est opera. Ego vero adstringentia fortiora, et largas Opiatorum doses prorsus improbo, cum saepissime eorum imprudentem usum in tali rerum ratione magnam orthopnoeam, et terribilia attulisse*

Sym-

*Symptomata cognouerim: etenim sanguis extra vasa haerens aliquamdiu exscreari debet, quod vero sine maiore vel minore tussi, quae euocatur, fieri nequit *).*

In vomitu cruento si ab acri irritante veneno, emetico, drasticoque purgante malo consilio exhibito, nascatur, magis iuuant illa, quae irritantes aculeos obtundunt, eluunt, eneruant, quam Opiata; saltem haec, si inanes motus sublata causa perdurauerint, conuenire possunt. Si mensium vitium subsit, aut viscerum ventriculo vicinorum obstructio cruentae vomitioni ansam dederit, sanguisque coagulatus in ventriculi cauo multus haereat, non sine periculo motus excussorii Opio sistuntur. Praestabat nempe, post venae sectiones institutas, ventriculum a grumis sanguinis liberari; hocque in casu eos ad aluum auocare, quam Opium occludit, necessarium est. Clysmata ergo, quae simul motum peristalticum deorsum alliciunt, nitro et melle acuata iniicienda sunt. Praeter haec cremorem tartari, succumque citri aquae fontanae cum saccharo admistum, forisque vinum rhenarum et acetum, fermento panis exceptum scrobiculo cordis applicatum, subiuncto deinde rheo saepius plus praestitisse vidi, quam Opium.

In micu cruento ex renum vitio nulla vera indicatio Opium poscit, nisi spasmi, et calculi, vretes ingressuri, ibidemque

H 2

mo-

*) Operum Tom. II. diss. de Pleuritide et Peripneumonia. pag.

187. 188.

moras neſcentes, concurrant. Si veſica praecipue afficiatur, cauſa indagata, et oppugnata vt decet, ad immanes dolores minuendos in parte ſenſibili membranosa, Opium omnino locum habet. Verſatur mihi perpetuo ante oculos celebris apud Hirschbergenses mercator, quem miſtu cruento renali et veſicali enormi laborantem vltra duos annos cum duobus medicis doctiſſimis, amicis meis integerrimis, actis omnibus, quae agi poterant, miſerum ſane ſpiritum trahentem ſeruavi. Vix dici poteſt, quantum copiam ſanguinis et deinde puris per hoc tempus excreuerit. Quid vero profuiſſent nitrum, venae ſectiones, oleum, cortex peruuianus, aquae ſpadanae, et Flinsbergenses iis analogae, quid equiſetum, vua vrfi, gummi arabicum, clyſmata demulcentiſſima, iniectiones in veſicam, catheter et ſexcenta alia, niſi habuiſſemus diacodita et Opium, quo horrendos et abominabiles cruciatus leniremus, et deplorando aegro noctes inſomnes tolerabiles pauliſper redderemus.

In *haemorrhoidum nimio fluxu* refrænando non aliter ex vſu eſſe poteſt Opium, niſi colici dolores concurrant, qui ſanguinem ad inteſtini recti arterioſos apices vrgeant.

In *haemorrhagia uterina*, vbi aliquid intus in matrice haeret, quod vaſa ad ſanguinis eruſtationem exſtimulat, pulchros hercle effectus Opium edit; quare in haemorrhagia recentium puerperarum, a reſtitantibus ſanguinis grumis, portionibus placentae, concrementis polypoiſis pendente, egregium eſt, quorum omnium
ex-

exclusionem maturat. Hac vero facta nil impedit amplius, quo vasa vterina nimis hiscentia sensim adducantur, et in statum suum naturalem redeant, adeoque torrenti sanguinis sic obex ponatur. Quodsi autem sine eiusmodi irritamento sola peccet velocitas, circuli, sanguinisque commoti et expansi copia, huic causae potius suppetias fert Opium, et fluxum auget.

Operae pretium est accuratissime investigare, sitne Opium conueniens pharmacum, quando apud grauidas, placenta, vel ex parte, vel prorsus ab vteri interiori superficie, ex quacunque causa auulsa, haemorrhagia grauis adest, atque vel abortus vel partus praecox instat. Tanta sub eiusmodi circumstantiis non raro sanguinis copia confestim effunditur, vt non semel cogitarim, eam quam physiologi inesse corpori adulto, inuito computo determinant, enormibus iacturis, sub quibus nihilo minus viuere pergunt foemellae, nondum respondere. Neque tamen desunt exempla foemellarum, sanguine in quo hominis vita est, pene omni exhausto, pallidae mortis imaginem exhibentium, et in summum vitae periculum adductarum, quando nempe fluxui muliebri conuulsio et animi deliquium accedit, quod malum esse iam pater HIPPOCRATES *) notauit. In his rerum angustiis, princeps indicatio est, conseruare vires, mirum quantum prostratas; cumque earum penuria a vasorum inanitione, et collapsu exclusa sit, vasa haec replere idoneis liquidis, atque circulum languentem

*) Sect. V. aph. 56.

ita sustentare. Danda ergo repetitis vicibus parua copia iuscula tenuia, carniū, panis, auenae, hordei, emulsiones, lac, et similia, quae iugiter ex ventriculo in vasorum systema migrent, et circulum, qui ad quietem vergit, instaurent. Poscit ordinarie adstans agnatarum et amicarum turba a medico, vt analeptica et cardiaca praescribat. Verum tenaciter animo eius haerere debent illa, quae replentium iusculorum in his casibus vsum summo opere commendans scripsit Illustr. BOERHAAVIVS *): *Danda replentia in pauca copia simul, ne grauetur ventriculus, sic enim hac ope implebitur sensim corpus aequaliter. Sed tunc cauendum quammaxime, ab omni acri stimulante cardiaco, et omni medicamento calidiore, nam hic tota spes est in debilitando corde, etenim vix est credibile, quam paucō sanguine homo viuere possit, modo quiescat, nec talescat nimis; hinc exulent omnes pretiosae tincturae cardiaca.* Illustrat dein haec praecepta, et valorem eorum liquido commonstrat adiecto casu alicuius Comitissae, quae abortum perpeffa fuerat, atque denuo omnia spirituosā calida, omnia odorata vt et salia volatilia dissuadet. Simili ratione Illustr. van SWIETEN **) exemplo iuuenis allegato, cuius mentionem fecit LOWE RV S, largissima haemorrhagia exhausti, iusculo, autem saepe dato seruati, quod donec fluxus sisteretur, tandem fere loco sanguinis effluxit, procedere iubet. *Cum ergo inquit tale iusculum in debili per tantam haemorrhagiam*

*) in Commentario proprio contra eius voluntatem edito, ad aph. 234.

**) Comment. Tom. IV.

p. 507.

giam corpore vix mutatum per vasa fluere potuerit, et vitam sustinere, quamvis debilem, patet in uteri haemorrhagia valida vitae periculum adesse quidem, et spem in angusto positam, non autem certam desperationem, modo caueatur a cardiacis stimulantibus, quae amici et adstantes urgere solent in tanta debilitate. Unica enim fere spes consistit, in vita debili. Hac methodo servaui aliquot gravidas, quae nulla arte servari posse videbantur. Idem beneficium et mihi eadem via incedenti contigisse aliquoties sine vanitate eloquor. Memini me mulierculae abortienti cum effusissima sanguinis eruptione, exclusis simul concretionibus membranosis et polyposis, praeter lac tepidum cum paucis saccharo, exhibuisse nihil, atque sic urgentissimis lipothymiis, gelidam mortem toties inferre visis, quae frictione leni, adpersa faciei aqua frigida, et naribus admoto aceto rosaceo leuabantur, non obstantibus, abiturientem vitam reuocasse, simulque in prorumpente sanguine strias albas ab epoto lacte, aperte et distincte perspexisse. An vero in his casibus porrigendum Opium? Non dedit illud BOERHAAVIUS illi comitissae, licet aphorismo 1307. huc faciente, quietem animi, corporisque, ac aerem frigidiusculum commendans, post adstringentia et VSem (quae exhausta iam maxima parte sanguinis, utique cadit) Opiatorum mentionem faciat. At vero immortalis eius commentator van SWIETEN filius Whyttianis experimentis cum ranis institutis, dum de haemorrhagia uterina abortiva agit, scribere non dubitavit: Cum autem in validis haemorrhagiis proficit, ut vita debilissima maneat, uti antea monitum fuit, patet ratio, quare Opiata etiam

hoc

hoc respectu profint. Ego interim, vt iam alibi innui, pace tanti Viri aliter sentire cogor. Multum facit debilis vita, si modo vt talis sustentetur, ad cessationem haemorrhagiae; nimis enim ampliatis vasorum vterinorum ostiolis, et cruorem largiter effundentibus, tantillum excitatus circulus, impetu qualicunque rueret in eadem, tanquam omnium minime nunc resistentia, atque sic ipsam haemorrhagiam ingrauescere faceret. Sed si etiam certum fuerit, Opiata minorem et tardiorrem actione sua in cor et arterias reddere pulsum, apud aegras de quibus agitur, sanguine suo plurimo orbas, iam adeo paruus et tardus est, vt minorem et tardiorrem arte praestare haud opus sit, qua accedente, saepe vbi lipothymiae instant, et urgent, minutissimus et nullus is effici deberet. Accedit et hoc, quod Opium, sine vlllo respectu ad pulsum, iis quorum vires animales per morbum qualemcumque languent sensusque hebescere obseruantur, id quod certe sanguine exhaustis euenit, neutiquam conueniat. Sane Celeberrimus HOFFMANNVS, qui in ea sententia fuit, Opium tetardare circulum humorum, *) tamen inquit **). *Anodyna et Opiata nocentissima sunt valde debilibus vel aetate vel morbo fractis, item vbi pulsuum est languor, motuumque defectus. Perpetuum hoc in praxi medica debet esse monitum, vt nunquam valida sedatiua propinemus, vbi virium est infirmitas, vbi pulsus, qui semper ab exhibitis opiatis fit minor, est debilitas. Verum enim vero* quan-

*) Med. Syst. Tom. III. Sect. I.

c. XI. §. 22.

**) Tom. II. Part. II. cap. VII.

§. 16.

quanquam ob infirmas vires foeminae, fluxu vterino laborantes, Opium haud ferant, tamen tantum abest, ut ab eo arcendae sint, quod pulsum languidum adhuc languidiorem reddat, ut potius, quia eodem languido existente, si nempe languor non excessu peccet, melius habent, atque tum haemorrhagia certius conquiescit, eapropter Opium vsum non admittant, quia hoc pulsum in earum damna citatiorem et pleniorum reddit. Si ex mente BOERHAAVI sanationi fluxus vterini largioris obstitit et contrariantur omnia acris stimulantia cardiaca, omnia calida medicamenta, omnia odorata, et salia volatilia, eadem ratione illi obstitit et contrariabitur acre, stimulans, cardiacum, calidum, odoratum, volatile Opium, quod Vir summus ipse toties his titulis cohonestavit. Caeterum manus ministerium eiusmodi haemorrhagiis vterinis, de quibus locutus sum, primariam operam ferre potest et solet, de quo ut data opera agam, institutum meum haud postulat.

Nolo postquam de excretionibus sanguinis morborum tractavi, sicco prorsus pede transire alias quasdam; superaddam ergo antequam finiam, de diarrhoeis et dysenteriiis pauca.

Diarrhoea si foueatur saburra qualicunque in stomacho et intestinorum arundine collecta, hac non eiectione, vel emeticis, vel catharticis, confirmatur potius Opio, et pertinacior redditur. Hoc nempe ventriculi functioni perquam aduersum efficit, ut novae fordes digestionem laesa cumulentur, atque dum aluum simul cohibet, in intestinorum cavo diutius et tenacius stabulentur, unde largus futurorum morborum fomes. Si tormina forte sub aluino

fluxu adfligentia, dato mannato vel rhabarbarino pharmaco, opiatum vespertinum poposcerint, saltem negligi haud debet iterata euacuatio, canali alimentorum nondum exacte repurgato acreque irritans, ibi haerens, secundum naturam suam indagatam, leniendum, diluendum, demulcendum, inuiscandum, inuertendum, eliminandum. Quando sola laxitas peccat, sine vlllo stimulo, atque in intestinorum interna superficie nimis patentia ostiola, quasi per cribrum humores aduectos transmittunt, atque inertes absorbentes venulae nil fugunt et imbibunt, Opiatorum adhibitione mirum quantum peccatur, quae maiorem laxitatem post se relinquunt, cum sola corroborantia eo tempore indicentur.

De Dysenteria accuratissime nisi omnia me fallunt egi in Tractatu meo de Opio atque explicaui sedulo, quid obseruandum Medico sit, vt circa hoc pharmacum omissionis et commissionis culpam a se declinet. Gaudisum sum deinde legens elegantissimum et practicum tractatum, quem de hoc morbo conscripsit Ill. ZIMMERMANNVS, quando animaduerti, quam caute procedendum doceat cum Opio, quam cautus ipse processerit. Dignissima excerptu sunt, quae huc facientia scripsit: *) *Opium exhibere in dysenteria, antequam fomes mali annihilatus sit, semper periculosum habui. In summe pertinacibus et dolorosissimis casibus de methodo cogitaui, qua Opium darem, cum minore damno. Factum hoc plerumque cum fructu sub certis conditionibus, non tamen semper sine aegri praeiudicio. Et alibi: **) Perspexi clarissime, nunquam dolores*

ex

*) pag. 96.

**) p. 101.

ex fundamento tolli, nisi causa morbi corrupta et putrida materia tota tollatur; idem de tenesmo valet. Ipecacuanha, decoctum hordei, eryzae, auenae, cremor tartari, tamarindi fuerunt eius primaria remedia. Contra dolores vsus est infuso Fl. chamom. vulg. et sem. psyll. emulsionibus amygdalinis, clysteribus ex gumm. arabico, rarissime et summa circumspectione Opio, in fine morbi rheo *). Febrem a laudano dato in puero nouem annorum valde augeri, manifeste obseruauit **). Apud aegram deiectionibus numerosissimis ad incitas redactam, debilissimam et subinde lipothymicam, mox a sumto vesperi laudano liquido in genis, antea vt in ipsa morte pallidissimis, magnum calorem enasci vidit; altera die post meridiem rubor faciei cum febre adhuc aderat, minutis interim deiectionibus ***). Crederem, vel haec sola obseruata Zimmermanniana tollendae frigidae hypothese, de Opio circulum moderante, et calorem restingente, atque veritati solidae adstruendae sufficere, cuius causa integrum hoc schediasma conscripsi. Imponant ergo meis notatis elegantissimum colophonem, quae tanquam supplementa ad tractatum meum de Opio, cuius me nondum pudet et poenitet, considerari velim. Vtinam arti ad maiorem certitudinem promouendae, et multorum aegrorum saluti inseruiant.

*) pag. 105, 106.

**) p. 97.

***) p. 116.

1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689

Tralles, Balthasar Ludwig,

Balthas. Ludovici Tralles ... ad illustris viri Christiani Gottlieb
Ludwigii Disquisitionem de Vi Opii Cardiaca adversariis medico-practicis
insertam humanissima responsio

Vratislaviae 1771

Res/4 M.med. 296,13

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10905054-5

VD18 14716178-001